

ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဥပဒေစနစ်များ

History and Traditional Judicial System
of the Karen People

History and Traditional Judicial System of the Karen People
ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဖြတ်ထုံးများ

Drum Publication Group
P.O Box 66
Kanchanaburi 71000
Thailand
drum@drumpublications.org

October 2006

ISBN - 974-94605-2-9

မာတိကာ

•	ထီးဆွဲမက်ရွာ	----	၁
•	ကရင်လူမျိုးတို့အကြောင်းအဆိုပြုချက်များ	----	၉
•	ကရင်လူမျိုး၏သမိုင်းစဉ်	----	၁၆
•	ကွေ့ကရင်မင်းအကြောင်း	----	၂၀
•	ပဒေသရာဇ်ခေတ်နှင့်ကရင်	----	၂၄
•	ကရင်အမျိုးသားအလံတော်နှင့်သီချင်း	----	၂၆
•	ဘလော်	----	၃၁
•	ကရင်ရိုးရာဖြတ်ထုံးများ	----	၃၅

.....

မှီငြမ်းကိုးကားထားသောစာအုပ်များ

- တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြောင်း
- ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုရိုးရာ ဓလေ့ထုံးစံများ (ကရင်)
- ကရင်ရာဇဝင် (ရာဇဝင်ဆရာကြီးဦးပညာ) ၁၉၆၅
- လီကစယ်ဒိုအဘေလွီ (ကစယ်ဒိုစာအုပ် အမှတ်စဉ် ၄)
- ကရင်ဖားစည် (Karen Bronze Drum)
- ကရင်ပြည်နယ်သတင်းစဉ် ကရင်ဘာသာဖြင့်ရေးသားထားသော ရိုးရာဓလေ့ဆောင်းပါးများမှကောက်နုတ်ချက်များ
- တက္ကသိုလ်များ ကရင်ယဉ်ကျေးမှုမဂ္ဂဇင်း ဆောင်းပါးများမှ ကောက်နုတ်ချက်များ (၁၉၇၀ မှ ၁၉၇၉)

နိဒါန်း

မန်းလင်းမြတ်ကျော် ရေးသားပြုစုထားသော “ကရင်ရိုးရာသုတပဒေသာ” စာအုပ်ထဲမှ အကြောင်းအရာတစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ထုတ်ယူ၍ **Drum Publication Group** မှ ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဖြတ်ထုံးများ ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဆရာကြီးမန်းလင်းမြတ်ကျော်၏ ပင်ကိုယ်အရေးအသားအတိုင်း ပြန်လည်ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤ “ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဖြတ်ထုံးများ” စာအုပ်တွင် ကရင်လူမျိုးတို့၏ မူလဇာတ်မြစ်၊ ကရင်သမိုင်းတစ်စိတ်တစ်ဒေသနှင့် ရိုးရာဖြတ်ထုံးများကို ထောင့်စုံအောင် သုတေသနပြုထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

အချက်အလက်များကို ခိုင်လုံသည်ထက်ခိုင်လုံအောင် ခေတ်ဟောင်းခေတ်သစ်ကျမ်းများ၊ ကဗျာလင်္ကာများနှင့် ရှေးသမိုင်းသုတေသီများ၏ ရေးသားချက်အပေါ် ကိုးကား၍ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤစာအုပ်သည် စာအုပ်စင်တိုင်းနှင့် စာကြည့်တိုက်တိုင်းတွင် ရှိသင့်သော စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ **Drum Publication Group** မှကရင်လူမျိုးများသာမက အခြားသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများက ပါကရင်ရိုးရာဓလေ့များကို လေ့လာဆည်းပူးနိုင်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်ပြီးထုတ်ဝေဖြန့်ချိပေးပါသည်။ စာအုပ်ထုတ်ဝေရန်ခွင့်ပြုချက်ပေးသော ဆရာကြီးမန်းလင်းမြတ်ကျော်အားလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ထီးဆွဲမက်ရွာ

တိုင်းရင်းသား ကရင်လူမျိုးအားလုံးတို့သည် ‘ထီးဆွဲမက်ရွာ’ သို့မဟုတ် ‘ထိဆေမေရွာ’ အကြောင်းကို မကြားဖူးသူ မရှိသလောက်ပင်ဖြစ်၏။ ရှေးအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြောက်ဘက်ဒေသ (မဲခေါင်မြစ်ဖျား) ဖြစ်သော ထီးဆွဲမက်ရွာမှ ဆင်းသက်လာကြကြောင်း ပြောဆိုကြပါသည်။ ရှေးမဝေသဏီအချိန်ကတည်းကပင် ကရင်လူမျိုးတို့သည် ‘ထား’ ကဗျာလင်္ကာများကို ဝါသနာထုံခဲ့ကြသည်။ မိမိတို့၏စာပေအရေးအသား မပေါ်ပေါက်သေးမီအချိန်၌ ကဗျာလင်္ကာအားဖြင့် သာသက်ကြီးစကား သက်ငယ်ကြားဆိုသည့်အတိုင်း သားစဉ်မြေးဆက်တို့အား ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်းအဖြစ်အပျက်တို့ကို နှုတ်တိုက်အာဝံဆောင် မှတ်သားစေခဲ့ကြသည်။ ထိုကဗျာလင်္ကာများအားဖြင့် ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်းအဖြစ်အပျက်များကို သိရှိရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကဗျာလင်္ကာများတွင် ကရင်လူမျိုးတို့သည် တချိန်ကနေထိုင်ခဲ့ကြသော ဒေသသည် ထီးဆွဲမက်ရွာဖြစ်ကြောင်းပါရှိပါသည်။ ထီးဆွဲမက်ရွာ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ သဲစီးသောချောင်း သို့မဟုတ် ရေထိုးသဲစီးဟူသော အဓိပ္ပါယ်ရှိပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ခေါ်ဆိုရခြင်းသည် အလွန်ကျယ်ပြန့်သော သဲကန္တာရကြီးအား မြစ်ချောင်းများ ဖြတ်ကျော်စီးဆင်းရာတွင် ရေနှင့်သဲများ ရောပါစီးဆင်းသွားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

ကရင့်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

ရှေးလူကြီးတို့၏ ထားခဲ့သော ကဗျာလင်္ကာများအရ ထီးဆွဲမက်ရွာဒေသသို့ သွားလျှင် ရှေးဦးစွာ ‘ထီးဆွဲမက်ဘော’ အရပ်ဒေသကို ရောက်ရှိမည်ဖြစ်ပြီး ခုနစ်စဉ်ကြယ်၏ အောက်တည့်တည့်သို့ရောက်လျှင် ထီးဆွဲမက်ရွာ ဟုခေါ်သော သာယာဝပြောသည့် ဒေသသို့ရောက်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပါရှိ၏။ ထီးဆွဲမက်ဘော ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ ‘ရေထိုးသဲဝါ’ ဟူ၍ဖြစ်ပေရာ တရုတ်ပြည် မြောက်ဘက်ရှိ ဝှမ်ဟို မြစ် (ဝါ) မြစ်ဝါမြစ် တည်ရှိရာဒေသတနေရာရာတွင် ဖြစ်ချေမည်။ မြစ်ဝါမြစ်မှ သဲနန်းများသည် အဝါရောင်ရှိသဖြင့် ထီးဆွဲမက်ဘော ဟုခေါ်ဝေါ်ထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

ထီးဆွဲမက်ရွာ အဆိုနှင့်ပတ်သက်၍ ရှေးယခင်က သုတေသီအချို့တို့သည် စူးစမ်းရှာဖွေမှု ပြုခဲ့ကြပါသည်။ သုတေသီများက ထီးဆွဲမက်ရွာဒေသသည် တရုတ် ပြည်မြောက်ဘက်ရှိ ‘ဂိုဘီ’ သဲကန္တာရရှိရာဒေသများ၌ ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု တင်ပြအဆိုပြုကြ၏။ ယန်စီမြစ်သည် ထီးဆွဲမက်ရွာနှင့် တိဗက်ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသ မှ မြစ်ဖျားခံလျက် တရုတ်ပြည်ကြီးကို ဖြတ်ကျော်စီးဆင်းကာ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ တွင်းသို့ စီးဝင်၏။ တရုတ်လူမျိုးတို့က ယန်စီမြစ်သည် ကရင်လူမျိုးနေထိုင်ရာ ဒေသမှ မြစ်ဖျားခံစီးဆင်းလာကြောင်း သိရှိကြသဖြင့် ယန်စီမြစ် သို့မဟုတ် ကရင် မြစ်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၏။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်း ‘ထား’ ကဗျာလင်္ကာများအရသော်လည်းကောင်း၊ ရှေးကရင်လူကြီးတို့၏ ပြောဆိုခဲ့သော အကြောင်းအရာများအရသော်လည်းကောင်း ထီးဆွဲမက်ရွာနှင့် ပတ်သက်သောအကြောင်းအရာများသည် ဒဏ္ဍာရီဆန်သည်ဟုဆိုစေကာမူ ကျိုးကြောင်းဆက်သွယ်မှုများရှိနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ရှေးကဗျာလင်္ကာများနှင့် ရှေးဟောင်းပုံပြင်များအရ တစ်ချိန်က ထီးဆွဲမက်ရွာ ဟူသော ရေထိုးသဲစီးဒေသသည် သာယာဝပြောသော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်၍ အုပ်ချုပ်သူခေါင်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ‘ထော့မဲပါ’ ဖြစ်ကြောင်းပါရှိပါသည်။

ကမ္ဘာမြေပထဝီ၏ ပြောင်းလဲဖြစ်တည်မှုကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ လူမျိုးများ အုပ်စုလိုက် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း နှစ်ပေါင်း မြောက်များစွာ လွန်လာခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ ထီးဆွဲမက်ရွာသည် မည်သည့်နေရာဒေသ ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုရာမလွယ်ကူတော့ချေ။ ထီးဆွဲမက်ရွာဒေသတွင် ယခုကရင် လူမျိုးများ ရှိကြပါသေးသလား ဟူသောမေးခွန်းကိုမေးလျှင် တိတိကျကျ ဖြေ ဆိုနိုင်မည့်သူများမှာ ယူနန်နိုင်ငံ၌ နေထိုင်ကြသော တရုတ်လူမျိုးများနှင့် တရုတ် ပြည်မြောက်ပိုင်းဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသူများသာ ဖြစ်ချေမည်။ တရုတ်ပြည် တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်သောတရုတ်လူမျိုးများသည် ဤမေးခွန်းကို ဖြေဆိုနိုင် ကြမည်မဟုတ်ပေ။ ယခုတိုင် ကရင်လူမျိုးအနွယ်ဝင်အချို့တို့သည် တရုတ်ပြည် မြောက်ပိုင်းတွင် ရှိလိမ့်ဦးမည်ဟု ယူဆရ၏။

မြန်မာစွယ်စုံကျမ်းကြီးတွင် ကရင်တို့၏အကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရေးသားဖော် ပြချက်အရ ကရင်လူမျိုးများ ပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာ ပုံတို့ကို ကရင်တို့၏ရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီကလွဲ၍ အခြားတိကျသောအထောက် အထားများ မရှိသေးကြောင်း၊ ကရင်တို့၏ ရှေးမူရင်းဒေသမှာ တိဗက်မြန်မာ အစုဝင်တို့၏ မူရင်းဒေသပင် ဖြစ်ဟန်တူကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ဒေသမှနေ၍ သံလွင်မြစ်ကြောင်းအတိုင်း အောက်အ ရပ်သို့ တရွေ့ရွေ့ တဖြည်းဖြည်းဝင်ရောက်ခဲ့ကြဟန်တူကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သို့ အချိန်များစွာပို၍ မစောစောကမူ ကရင်တို့သည် မြန်မာတို့ထက် ဦးစွာ ရောက်ရှိသူများဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြချက်များကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ ကရင်လူမျိုးတို့သည် ထီးဆွဲမက်ရွာအကြောင်းကို ‘ထား’ ကဗျာလင်္ကာအားဖြင့် ဖွဲ့ဆိုသီကုံးလာခဲ့ကြသည့်အတိုင်း မိမိတို့၏နှလုံးသား စိတ်အာရုံထဲမှ အရိပ်ပမာ အမြဲထင်ဟပ်နေမည်သာဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏

ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

မြောက်ဘက်အရပ်ဒေသများမှနေ၍ စီးဆင်းလာခဲ့ကြသည့်အလျောက် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ရောက်ရှိဖို့နဲ့ပုံကို လေ့လာကြည့်မည်ဆိုပါက ပိုးကရင်အနွယ်ဝင်အုပ်စုတို့သည် စကောကရင်အနွယ်ဝင်အုပ်စုထက် စော၍ ဝင်ရောက်လာသူများဖြစ်လိမ့်မည်ဟု မှန်းဆရပါသည်။

ထီးဆွဲမက်ရွာနှင့် ဆက်စပ်၍လေ့လာရမည့် အချက်တစ်ချက်မှာ ကရင်လူမျိုးတို့သည် မြန်မာပြည်တွင်းသို့ မပြောင်းရွှေ့လာမီအချိန်က မြောက်ဘက်အရပ်ရှိ နိုင်ငံများသည် ကရင်လူမျိုးကို သိရှိခဲ့ခြင်းရှိမရှိ၊ သိရှိခဲ့ပါမူ ကရင်လူမျိုးကို မည်ကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြပုံများကို ဆက်လက်လေ့လာရဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ရှေးသမိုင်း သုတေသီများသည် တရုတ်သမိုင်းဆိုင်ရာ စာအုပ်များကို ကိုးကား၍ ထီးဆွဲမက်ရွာသည် တရုတ်ပြည် မြောက်ဘက်ဒေသရှိ ‘ဂိုဘီ’ သဲကန္တာရ တစ်နေရာရာတွင် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ရော်ရမ်းတွက်ဆခဲ့ကြသည်။ ယန်စီမြစ်သည်လည်း ဖော်ပြပါ ထီးဆွဲမက်ရွာနှင့် တိဗက်ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသမှ မြစ်ဖျားခံလျက် တရုတ်ပြည် ကြီးကို ဖြတ်စီးသဖြင့် တရုတ်တို့က ၎င်းမြစ်သည် ကရင်လူမျိုးတို့၏ နေရာဒေသမှ မြစ်ဖျားခံ၍ စီးဆင်းကြောင်း သိရှိကြသဖြင့် ယန်စီမြစ် (ဝါ) ကရင်မြစ်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်ဟု အဆိုတရပ်ရှိ၏။

‘ယမ်’ သို့မဟုတ် ‘ယံ’ သို့မဟုတ် ‘ယန်’ ဟူသောအမည်နာမသည် ၁၉၁၆ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံရှေးဟောင်း ကမ္ပည်းကျောက်စာ သုတေသန အစီရင်ခံစာတွင် ကရင်လူမျိုးများအား မြန်မာ့သမိုင်း၌ ဖော်ပြခဲ့သော ‘ကမ်းယံ’ လူမျိုးနှင့်လည်းကောင်း၊ ယူနန်နယ်ရှိ ‘ယောဝ်’ နှင့် ‘မြောင်’ လူမျိုးများနှင့်လည်းကောင်း မျိုးနွယ်ဆက်သွယ်ကြောင်း ဖော်ပြပါရှိသည်။

ယနေ့တိဗက်မြန်မာအနွယ်များနှင့် မွန်ခမာအနွယ်ဝင်များတွင် ‘ယမ်’ ဟူသော အမည်နာမကို ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားခြင်း မရှိကြောင်းတွေ့ရှိရ၏။ ထိုင်းတရုတ်အနွယ်ဝင်များတွင်မူကား ‘ယမ်’ ဟူသောအမည်နာမကို ယနေ့တိုင်အောင် ခေါ်

ဝေါ်သုံးစွဲလျက်ရှိကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့်ဖော်ပြရလျှင် မြန်မာတိုင်းရင်းသားများအနက် ပဒေါင်ကို ‘ကယန်’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယင်းဘော်ကို ‘ယမ်ဘော်’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယင်းတလဲ့မှ ‘ယမ်တလဲ့’ ဟူ၍လည်းကောင်း အသီးသီးခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ‘ယမ်’ ဟူသောဝေါဟာရသည် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ အခေါ်အဝေါ်မှ ဆင်းသက်လာခဲ့သော ဝေါဟာရပင်ဖြစ်သည်။

မြောက်ဘက်အရပ်ဒေသ၌ နေထိုင်ခဲ့ကြသော ကရင်နွယ်ဝင်များသည် ရေကြည်ရာမြက်နုရာသို့ သံလွင်မြစ်နှင့်မဲခေါင်မြစ်တို့၏ စီးဆင်းရာလမ်းကြောင်းအတိုင်း တောင်ဘက်သို့ရောက်လာခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ရှေးအချိန်က ကရင်အနွယ်စုများ၏ ဘိုးဘွားများသည် မြောက်ဘက်အရပ်ရှိ တိဗက်ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသများ၌ နေထိုင်ခဲ့ကြကြောင်း ပေါ်လွင်လျက်ရှိပေသည်။ ရှေးကရင်လူမျိုးတို့၏ ‘ထား’ ကဗျာလင်္ကာများသည်လည်း ထိုကဲ့သို့ဖော်ညွှန်းနေပါသည်။ ဖော်ပြခဲ့သော ‘ယန်’ အနွယ်စုသည် ကရင်တို့၏ဘိုးဘွားများပင်ဖြစ်ကြသည်။ ‘ယန်’ အနွယ်စုမှ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကမ်းယံ၊ ကယန်း၊ ကယား၊ ကရင်၊ ယမ်ဘော်၊ ယမ်တလဲ့ စသည်ဖြင့် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ယံစီမြစ်၊ မဲခေါင်မြစ်နှင့် သံလွင်မြစ်သုံးသွယ်၏ မြစ်ဖျားခံရာဒေသသည် ကရင်အနွယ် (ဝါ) ယံအနွယ်များ၏မူရင်းဒေသဖြစ်သော ‘ထီးဆွဲမက်ရွာ’ (ဝါ) ‘ထီးဆွဲမေရွာ’ ပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

ကရင်လူမျိုးတို့နေထိုင်ခဲ့ကြသော ဒေသအကြောင်းကို အောက်ဖော်ပြပါ ကရင်ရှေးဟောင်း ‘ထား’ ကဗျာလင်္ကာ နှစ်ပိုဒ်ကို လေ့လာနိုင်ကြစေရန် ရေးသားဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

- ၁။ ပမ္မိအိုလဲခိုအခီး၊ ပပွါအိုလဲခိုအခီး
ရူးအထူးရူးတဘာဒိ၊ ရူးအယွာရူးတဘာဒိ
လူရူးထူးလဲသေခေါ်ထိ၊ လူရူးယွာလဲသေခေါ်ထိ
နာဒေါယာပယွာအိုဒိ၊ လူရူးကေလဲယူကော်ခီး

ကရင့်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

ထီးမုဒ်ခိုလဲယူကော်ခီး၊ ကော်မုဒ်ခိုလဲယူကော်ခီး

ဖိုးဒီးအိုဖိုးဒီးတည့်၊ ဖိုးသာအိုဖိုးသာတည့်

ဖိုးဒီးလိုကွဲခေရိရိ၊ နာဒေါယာဒိုဒိုဆိဆိ

သာသယူဆဲထီဘာဒိ

“သံလွင်မြစ်ဖျားနေ ဘိုးဘွားမိဘတို့သည် မိမိတို့၏ ဇာစ်မြစ်နှင့် ဘုရားကိုရှာဖွေ
မတွေ့ရှိကြသေးပေ။ ဇာစ်မြစ်နှင့် ဘုရားကို သစ်ပင်ရင်းများ၌ လိုက်လံရှာဖွေနေ
ကြဆဲပေ။ သင်နှင့်ကျွန်ုပ်မှာ ဘုရားရှိပါသေးသည်။ မဲခေါင်မြစ်ဖျားဒေသသို့
ပြန်လည်ရှာဖွေကြပါစို့။”

“သာယာဝပြောသော နိုင်ငံသည် မဲခေါင်မြစ်ဖျားခံရာ ဒေသတွင်ရှိပါသည်။
ထိုဒေသ၌ ကလေးသူငယ်များ ညှိုးနွမ်းခြင်းမရှိပဲ လှည့်ပတ်ပြေးကစားလျက်
ရှိကြပါသည်။ သင်ရော ကျွန်ုပ်ပါ ကြီးသူငယ်သူအားလုံး ပြန်လည်ဆုံဆည်း မြင်
တွေ့ကြရလိမ့်ဦးမည်ဟု မျှော်လင့်လွှမ်းဆွတ်တသမိပါသည်။”

၂။ မိုအိုယူယာလဲလာလာ၊ ပါအိုယူယာလဲလာလာ
မိုအိုမိုသီးသဒါယာ၊ ပါအိုပါသီးသဒါယာ
ယသ္မာထော်ယစီလော်ဟတ်၊ ယသ္မာဖလော့ယစီလော်ဟတ်
ယဟတ်ပယ်လဲထီးအဝါး၊ ယဟတ်ပယ်လဲကော်အဝါး
ထီးအဝါးတမုဒ်ယာ၊ မုနေယာလဲနော်ခိုလား။

သူလော်ကေပနူးလဲထ၊ သူလော်ကေပဝေလဲထ
ဟီဆဲခိုတာမူခါဝါး၊ ဟီဆဲလတာမူခါဝါး
အော်ကူဖိုးဆီအားဆီအား၊ အော်ပွဲဖိုးဆီအားဆီအား
အော်ကူဖိုးဆီယယ်ကယား၊ အော်ပွဲဖိုးဆီယယ်ကယား
ယသ္မာထော်ယစီလော်ဟတ်၊ ယသ္မာဖလော့ယစီလော်ဟတ်။

“မိဘနှစ်ပါးသည် ရှေးအချိန်က ‘လာလာ’ဒေသ (လာဆာမြို့) ၌ ကျွန်ုပ်နှင့်အတူ နေထိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ယခုအချိန်တွင် မိဘနှစ်ပါးတို့သည် သေလွန်သွားကြပါပြီ။ မိဘများသေဆုံးသွားခဲ့သဖြင့် ကျွန်ုပ်ဝမ်းနည်းပက်လက်ဖြစ်ကာ စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးဖြင့် ခြေဦးတည့်ရာသို့ ထွက်သွားခဲ့ပါသည်။ ကျွန်ုပ်သည် ရေဖြူဖြူ၊ ဖွေးဖွေး (တရုတ်ပြည်) မြင်တွေ့ရသော တိုင်းပြည်နိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော်ကျွန်ုပ် နေမပျော်ခဲ့ပါ။ စိမ်းလန်းစိုပြေသော မြက်ခင်းရှိရာဒေသ (မဲခေါင်မြစ်ဖျား) ၌သာ ကျွန်ုပ်ပျော်ပိုက်ပါသည်။”

“ကျွန်ုပ်တို့သည် အထက်ဒေသ (မဲခေါင်မြစ်ဖျား) တွင် တိုင်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ကြပါသည်။ သို့သော် အိမ်ပေါ်အိမ်အောက်တွင် သရဲဖြူများသည် ကျွန်ုပ်နှင့်ကလေးသူငယ်ငါးရာကို စားပစ်လိုက်သဖြင့် ကျွန်ုပ်သည် စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးဖြင့် ထိုဒေသကိုစွန့်၍ ထွက်ခွာလာခဲ့ပါသည်။”

အထက်ဖော်ပြပါ ‘ထား’ ကဗျာလင်္ကာအရ မည်သူသည် မည်သည့်အချိန်က ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်ဟု မဖော်ပြနိုင်ပေ။ သို့သော်ထိုကဗျာလင်္ကာပါ အကြောင်းအရာကို ထောက်ချင့်၍ ကရင်လူမျိုးတို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်ခြင်း မပြုမီ၊ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း မဲခေါင်မြစ်ဖျားခံရာအရပ်၌ အတန်ကြာ နေထိုင်ခဲ့စဉ်က စပ်ဆိုခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ သမိုင်းသုတေသီတို့၏ သုတေသနပြုချက်များအရ၊ ကရင်လူမျိုးတို့သည် အာရှတိုက်အလယ်ပိုင်းရှိ မွန်ဂိုပင်မ အမျိုးအနွယ်ကြီးမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု ဖော်ပါထားသည်။ ၎င်းမှတစ်ဆင့် မွန်ဂိုးလီးယား၊ တိဗက်နှင့် ယူနန်တို့ကို ဖြတ်ကျော်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာကြကြောင်းကို သမိုင်းသုတေသီများက အခိုင်အမာ ရေးသားဖော်ပြခဲ့ကြ၏။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ကရင်လူမျိုးတို့ ဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပထမအသုတ်သည် ဘီစီ ၁၁၂၅ တွင်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုတိယအသုတ်သည် ဘီစီ ၇၃၉ တွင်ဟူ၍လည်း

ကရင့်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြဟ္မစာများ

ကောင်း အသိအမှတ်ပြု မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြ၏။ ထို့ကြောင့်အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များနှင့် ဆက်စပ်ကြည့်လျှင် ကရင်လူမျိုးတို့၏ ပြောဆိုခဲ့ကြသော ထီးဆွဲမက်ရွာ (ဝါ) ထီးဆွဲမေ့ရွာသည် အမှန်ပင်ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

.....

ကရင်လူမျိုးတို့အကြောင်းအဆိုပြုချက်များ

ကရင်လူမျိုးအကြောင်းကို အနောက်တိုင်း သမိုင်းသုတေသီများ၏ သုတေသန ပြုချက်အရ မိမိတို့တွေ့ရှိချက်များကို အမျိုးမျိုးတင်ပြခဲ့ကြ၏။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ သမိုင်းသုတေသီများကလည်း ခိုင်လုံမည်ဟု ယူဆရသော အထောက်အထား များဖြင့် ဆက်စပ်၍ ကရင်လူမျိုးနှင့် ပတ်သက်သည့်အဆိုပြုချက်များလည်း ရေးသားဖော်ပြခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ကရင်လူမျိုးများ မည်ကဲ့သို့ ရောက်ရှိလာသည်ကို ကရင် လူမျိုးတို့၏ ‘ထား’ ခေါ် ရှေးကဗျာလင်္ကာများအရသော်လည်းကောင်း၊ မိမိတို့ ယုံကြည်ပြောဆိုကြသော ရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ဖော် ညွှန်းထားကြသည်ကိုသာ တွေ့ရှိရ၏။ ခိုင်လုံသော အထောက်အထားဟူ၍ တိတိကျကျ မတွေ့ရှိရသေးပေ။

၁၉ ရာစု အလယ်ပိုင်းမှစ၍ အနောက်နိုင်ငံသား သမိုင်းသုတေသီများနှင့် မြန်မာ တိုင်းရင်းသား သုတေသီ တို့၏ လေ့လာတင်ပြချက်များအရ အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်ရေးသား ဖော်ပြလိုပါသည်။

အမေရိကန်နှစ်ခြင်းသာသနာပြု ဒေါက်တာဖရန်စစ်မေဆန် (Dr. Francis Mason) ကတိုင်းရင်းသား ကရင်လူမျိုးတို့သည် ဟေဗြဲလူမျိုး (Hebrew) များနှင့် ဆက် သွယ်ပြီး ပျောက်ဆုံးနေသော ဟေဗြဲအနွယ်ဝင်များ ဖြစ်သည်ဟု ၁၈၃၄ ခုနှစ်၊ သာသနာပြု မဂ္ဂဇင်း (Missionary Magazine) တွင် ရေးသားဖော်ပြခဲ့ သည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒေါက်တာမေဆန် ရေးသားသော ဘား မား (Burmah) စာအုပ်တွင်မူ ကရင်လူမျိုးတို့အား ပျောက်ဆုံးနေသော ဟေဗြဲအနွယ်ဝင်များ ဖြစ်တန်သည်ဟူသော အယူအဆကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ပြန်သည်။ တဖန် ဒေါက်တာမေဆန်ကပင် ကရင်ဘာသာစကားသည် ထိုင်းတရုတ်ဘာသာ စကားနှင့် အရေးအမြစ်ချင်း တူညီနီးစပ်မှုအားကောင်းခြင်းကြောင့် ကရင်လူ မျိုးများသည် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ အကိုင်းအခက် ဖြစ်မည်ဟု ထင်မြင်ကြောင်းဖြင့် မူလအယူအဆကို ပြင်ဆင်တင်ပြခဲ့ပြန်သည်။

တောင်ငူနှစ်ခြင်းအသင်းတော်မှ သာသနာပြုဆရာဖြစ်ခဲ့သူ ဒေါက်တာ ကရော့စ် (Dr. Cross) က ကရင်လူမျိုးများသည် မြန်မာပြည်သို့ ပထမဦးဆုံးရောက် ရှိသော လူမျိုးများဖြစ်ကြောင်း ဆိုခဲ့၏။ မြန်မာတို့က ၎င်းတို့အား ‘ကရင်’ ဟုခေါ် ခြင်းမှာ ‘ယဉ်ကျေး’ ပြီးသားလူမျိုး ဟုအဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်ကြောင်း၊ သို့တည်း မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ အရင်ရောက်နှင့်သူများ ‘အရင်’ ဟူသော အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်ကြောင်းယူဆရ၏။ ၎င်းပြင်ကရင်လူမျိုးများသည် မြန်မာနိုင်ငံအ ရှေ့တောင်ပိုင်း မုတ္တမပင်လယ်ကွေ့တစ်ဝိုက်တွင် နေထိုင်ခဲ့သော မူလတိုင်းရင်း သားများဖြစ်သည်ဟု အဆိုပြုထား၏။

မဟာရာဇဝင်တွင် ဖော်ပြထားချက်အရ မြန်မာပြည်သို့ မြောက်ဘက်ကုန်းပြင် မြင့်မှ ဆင်းသက်လာကြသော ပျူ၊ ကမ်းယံ၊ သက် (စက်) ဟူသော လူမျိုးကြီး သုံးမျိုးအနက် ကမ်းယံဟုခေါ်သော လူမျိုးအမည်မှ ကရင်ဟူသောအမည်သို့ ပြောင်းလဲခေါ်ဆိုလာကြောင်း ဆာအာသာဖယ်ယာ (Sir Arthur Phayre) က တင်ပြခဲ့သည်။

ဟင်နရီမာတင် အမ်၊ အေ (Henry Martin M. A) ပုဂ္ဂိုလ်သည် တရုတ်ပြည်နှင့် ပတ်သက်သော သမိုင်း သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်၏။ သူ၏ရေးသားချက်တွင်ယန်မြစ် (Yang River) မြစ်ဖျားခံရာဒေသ၌တွေ့ရှိရသော လူမျိုးများ၏အမည်ကို ဖော်ပြထား၏။ ၎င်းတို့သည်ကယန်း (Ka Yang)၊ ကညောင်း (Ka Nyaung) နှင့် ကယောင်း (Ka Yaung) ဟူ၍ဖြစ်ကြ၏။ ထိုဝေါဟာရများသည် ကရင်ဟူသော ဝေါဟာရအခေါ်အဝေါ်နှင့် အလွန်နီးစပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ကယန်း၊ ကယောင်းမှကယားဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကညောင်းမှကညောဟူ၍လည်းကောင်း ဆက်စပ်မှုရှိကြောင်းတွေ့ရှိရ၏။

ပါမောက္ခ ဂျီ၊ အိပ်ချ်၊ လူ့စ် (Prof. G. H Luce) ကမူ ကရင်စကားမှာ မြန်မာစကားကဲ့သို့ပင် တိဗက်မြန်မာ အစုဝင်ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သည်။

မစ္စတာမာရှယ် (Mr. Mashall) က ကရင်လူမျိုးတို့သည် ထိုင်းတရုတ်အနွယ်ဝင်ဖြစ်သည်ဟု ခံယူထား၏။

ဒေါက်တာဒေါ့ (Dr. Dodd) ၏ လေ့လာချက်အရ အင်ဒိုချိုင်းနားရှိ အချို့သော လူမျိုးအနွယ်တို့သည် မိမိတို့ ကိုယ်ကို ‘လူ’ ဟူသောအမည်နှင့် ဆက်စပ်၍ ခေါ်လေ့ရှိကြောင်း သိရှိရသည်။ လာအို (Lao) ဆိုသော အမည်မှာလည်း ‘လူ’ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ဒေါက်တာဒေါ့ရေးသားသော ထိုင်းလူမျိုးစု (The Thai Race) ဟူသောစာအုပ်တွင် ယိုးဒယားပြည်မြောက်ပိုင်းရှိကီယန်စင် (Kiensen) မြို့သည် ရှေးကရင်မင်းတို့၏ မြို့တော်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ရေးသားထားသည်။ ၎င်းမြို့သည် ယိုးဒယားနိုင်ငံတွင် ရှေးအကျဆုံးမြို့တစ် မြို့ဖြစ်သည်ဟုဆိုထား၏။ ယခုအခါတွင် ထိုမြို့သည် ပျက်စီးလျက်ရှိချေပြီ။

ကပ္ပတိန်ဂျေ၊ အိပ်ချ်၊ ဂရင်း (Capt. J. H. Green) ကလည်း တောင်ပေါ်ကရင်တို့သည် ရှေးကျသော မွန်ခမာစကားကို ပြောဆိုသူများဖြစ်သည်ဟူ၍လည်း

ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

ကောင်း၊ လဝ တို့နှင့်အသွင်တူသည်ဟူ၍လည်းကောင်း မှတ်ချက်ချခဲ့၏။ မစ္စတာဂျော့ အာရ်၊ လိုဂင် (Mr. J. R Logan) ၏ လေ့လာချက်အရ ကရင်လူမျိုးတို့၏ စကားသည် ဂျောဝဒို ဗြဟ္မာပုတရန် (Irrawaddo- Brahmaputran) စကားအုပ်စုဝင်ဖြစ်ပြီး တောင်ပိုင်းသို့အရောက်တွင် တရုတ်ဘာသာစကားလွှမ်းမိုးခြင်း ခံရသည်ဟုတင်ပြခဲ့၏။

မစ္စတာကောလ်ကဟောင်း (Mr. Colquhoun) ရေးသည့် ‘အမောင်းသည်ရှမ်း’ (Amongst The Shans) အမည်ရှိစာအုပ်တွင် ပါမောက္ခဒီလက်ကော်ပါရီ (Prof. De Lacouperie) က နိဒါန်းရေးရာ၌ ကရင်လူမျိုးများသည် အာရှတိုက်အလယ်ပိုင်းရှိ ရှေးဟောင်းတက် (၁) (Tek) သို့မဟုတ် တို့ (၁) (Tok) လူမျိုးများမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု တင်ပြထားသည်။

ကာနယ် အေ၊ အာရ်၊ မက်မဟောင်း (Col. A. R McMahon) ရေးသားဖော်ပြချက်အရ ကရင်လူမျိုးတို့သည် တရုတ်ပြည်မြောက်ဘက်တွင် နေထိုင်၍ မိမိတို့၏ခေါင်းဆောင်မှာ ‘ထော့မဲပါ’ ဖြစ်၏။ ၎င်းနောက် တောင်ဘက်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာကြရာ၌ ထီးဆွဲမက်ရွာ သို့မဟုတ် ရေထိုးသဲစီးချောင်း (၄မဟိုမြစ်) ကိုဖြတ်ကျော်ခဲ့ပြီးနောက် တရုတ်ပြည်တွင် အတန်ကြာအောင် နေထိုင်ခဲ့ကြ၏။ တရုတ်လူမျိုးတို့ထံမှ ကြက်ရိုးထိုး ဗေဒင်အတတ်ကို ရရှိခဲ့ကြပြီး ဖားစည်ကိုလည်း အသုံးပြုကြကြောင်း ရေးသားဖော်ပြထား၏။

မေဂျာအင်းရီးဂက် (Major Enrigue) က ကရင်လူမျိုးသည် ထိုင်းတရုတ်အနွယ်မှ ဆင်းသက်လာကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

ပါမောက္ခ ဒဏယူအီးစုသ်ဟေးလ် (Prof. W. E Soothill) သည် ၁၉၂၉ ခုနှစ်၌ ရေးသားသောတရုတ် သမိုင်းအရလည်းကောင်း၊ သာသနာပြုဆရာ ချားလ်(စ်) ဂတ်ဇလပ် (Rev. Charles Gutzlaff) ရေးခဲ့သော ရှေးခေတ်နှင့် မျက်မှောက်ခေတ်

(Ancient and Modern) တရုတ်သမိုင်းအရလည်းကောင်း၊ ၁၈၃၄ ခုနှစ်၌ တရုတ်ပြည်သည်ဒုက္ခအမျိုးမျိုး ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသော အချိန်ကာလဖြစ်၍ ကရင်လူမျိုး အနှယ်စုသည် တရုတ်ပြည်မှတောင်ဘက်သို့ အေဒီ ၇၃၉ ခုနှစ်မှစ၍ ထွက်လာ ၏။ သုံးနှစ်အတွင်း အေဒီ ၇၄၁ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ပြည်မှ အပြီးထွက်ခွာလာခဲ့ကြ ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။

မစ္စတာမက်ဒေါင်ဂေါလ် (Mr. Mcdongal) က မြန်မာနိုင်ငံတွင်နေထိုင်ကြသော ကရင်လူမျိုးများနှင့် ဘော်နီယို (Borneo) ၌ရှိသော ကရင်လူမျိုးများနှင့် လူမျိုး တစ်မျိုးတည်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆထားသည်။

စီ၊ စီ၊ လူးဝစ်(စ်) (C.C. Louis) ကမူ တရုတ်ပြည်တွင်နေထိုင်ခဲ့သော ကရင် လူမျိုးတို့သည် မဲခေါင်ဖြစ်အတိုင်းတောင်ဘက်သို့ ဆင်းလာပြီး သံလွင်မြစ်မှတစ်ဆင့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်နှင့် ကယားပြည်နယ် (ကရင်နီ) သို့ ရောက်ရှိလာသည်ဟု ယုံကြည်ထား၏။

သာသနာပြုဆရာ ဂျန်ဟက်ကနီ (Rev. John Hackney) သည် ကရင်လူမျိုးသည် ဟေဗြဲ (Hebrew) လူမျိုးမဟုတ်နိုင်ကြောင်း တင်ပြခဲ့၏။ သို့သော်လည်း ဦးအောင်လှရေးထားသော ကရင်ရာဇဝင်အရ ကရင်လူမျိုးတို့သည် ဘာဘုလုံ (Babylon) နိုင်ငံမှလူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး တရွေ့ရွေ့တဖြည်းဖြည်း အရှေ့ဘက်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့ရာ မွန်ဂိုးလီးယားနိုင်ငံ (Mongolia) တာကစ္စတန်နိုင်ငံ (Tarkistan) နှင့်နောက်ဆုံးမြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ အေဒီ ၇၃၉ ခုနှစ် ရောက်ရှိလာ ခဲ့သည်ဟု ရေးသားဖော်ပြထားသည်။

ဦးစောရေးသားသော ကရင်ရာဇဝင်တွင် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား မပေါ်ပေါက်မီ အချိန်ကပင်လျှင် ပဲခူးရိုးမ၊ ရခိုင်ရိုးမနှင့် တနင်္သာရီရိုးမရှိ ပတ်ဝန်းကျင် ဒေသများ ၌ ကရင်နှင့်မွန် (ဝေါထိုင်းနှင့်မွန်) တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ရောက်နှင့်သော

လူမျိုးများဖြစ်ကြောင်းနှင့် ထိုလူမျိုးတို့သည် လူဦးရေ တဖြည်းဖြည်း များလာပြီး မြို့များတည်ထောင်နေထိုင်ခဲ့ကြကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

၁၉၁၆ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံရှေးဟောင်းကမ္ဘာဦးစီးဌာန (The Archaeological Survey of Burma) တွင် ကရင်လူမျိုးများအား မြန်မာ့သမိုင်းများ၌ ဖော်ပြခဲ့သော ‘ကမ်းယံ’ လူမျိုးများနှင့်လည်းကောင်း၊ ယူနန်နယ်ရှိ ‘ယောင်’ နှင့် ‘မြောင်’ လူမျိုးများနှင့်လည်းကောင်း မျိုးနွယ်ဆက်သွယ်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

ဟံသာဝတီခရိုင် ကျောက်တန်းမြို့ရှိ ဦးထွန်းရီ၏သုတေသနပြုချက်အရ ကျောက်တန်းမြို့အနီးရှိ ‘ပါဒ’ ရွာကြီးသည် ရှေးနှစ်ပေါင်း ၂၆၀၀ ကျော်လောက်က တည်ရှိခဲ့သော မွန်မင်းတို့၏ နေပြည်တော် ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုထား၏။ သူ၏ သုတေသနပြုချက်သည် ရှေးခေတ်နှင့် ယခုခေတ် ထိုင်း၊ မွန်၊ မြန်မာတို့၏သမိုင်း အဆိုပြုချက်များအပြင် ထိုအနီးတဝိုက်ရှိ စေတီပုထိုးများတွင်ရှိသော ကမ္ဘာဦးအက္ခရာများ၊ တူးဖော်ရရှိခဲ့သော ရုပ်ထုများနှင့် ကျောက်စာများကိုပါ အကိုးအကားပြု၍ ရေးသားဖော်ပြထားသည်။ ထိုမွန်တို့၏သမိုင်းတွင် ကရင်လူမျိုးတို့သည် မြန်မာပြည်တွင်းသို့ မွန်လူမျိုးများ မဝင်ရောက်မီကပင် နေထိုင်လျက်ရှိကြောင်း အတိအကျဖော်ပြထားသည်။ သို့သော်ကရင်လူမျိုးတို့တွင် သမိုင်းမှတ်တမ်းများ ရေးသားခြင်းမရှိပဲ မိမိတို့၏ အတိတ်ကာလ ဖြစ်ရပ်များကို ရှေးအခါက ဖွဲ့ဆိုထားသော ‘ထား’ ကဗျာလင်္ကာအားဖြင့်သာ မှတ်သားထားခဲ့ကြ၏။

အထက်ဖော်ပြပါ သမိုင်းသုတေသီများ၏ အဆိုပြုချက်များကို ခြုံငုံကြည့်မည်ဆိုပါမူ တိုင်းရင်းသားကရင်လူမျိုးတို့သည် သံလွင်မြစ်နှင့် မဲခေါင်မြစ်ကြောင်းအတိုင်း မြောက်ဘက်မှတောင်ဘက်သို့ ဆင်းသက်လာကြပြီး အေဒီခုနှစ်ရာစုနှင့် တောင်ငူခရိုင်များ၏ အရှေ့ဘက်မှနေ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ တစ်စိတ်မှတ်တော်ရောက်

နေထိုင်ခဲ့ကြသော တိဗက်မြန်မာဘာသာစကားအစုစု မွန်ဂို (Mongol) လူမျိုးအနွယ်များဖြစ်သည်ဆိုခြင်းက ယနေ့အချိန်တွင်ပို၍ ခိုင်လုံလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

ကရင်လူမျိုး၏ သမိုင်းစဉ်

ကရင်ဟူသည်။ ။ တိုင်းရင်းသားကရင်လူမျိုးတို့သည် အေဒီခုနှစ်ရာစုခန့် အချိန်ကပင်မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ ၁၀၄၄ ခုနှစ် အနော်ရထာမင်းမတိုင်မီ ပျူနှင့်မွန်တို့ နေထိုင်ရာဒေသသည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံဒေသပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ကရင်လူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏ ဦးစီးခေါင်းဆောင်များနှင့် နေထိုင်ကြမည်သာဖြစ်သည်။ ဇမ္ဗူတံဆိပ်ကျမ်းတွင် ကရင်သည် ရှမ်းလူမျိုးသုံးဆယ်၌ ပါဝင်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

ရှေးလင်္ကာဟောင်းများအရ ‘သက်နှင့်ရခိုင်၊ နှိုင်းပြိုင်တောင်သူ၊ ပျူကမ်းယံယော၊ ထားဝယ်နှောက၊ မျိုးသတ္တ’ ဟုစပ်ဆိုထားသည်တွင် ကမ်းယံလူမျိုးဟူရာ၌ ‘ကမ်းယံဟူသည်ကား သံတွဲမှစ၍ တောင်စဉ် ခုနစ်ခရိုင်၌နေသောသူတို့ကိုဆိုသတည်း’ ဟုမှန်နန်းရာဇဝင်၌ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရာဇဝင်ချုပ်ဆရာများက ပြည်မြို့အနောက်ဘက်ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းတစ်လျှောက်၌ နေသောသူတို့ ‘ကမ်းယံ’ ဟုဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း ကရင်သည် ကမ်းယံလူမျိုးတို့မှ ပေါက်ဖွားလာသည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်းသည် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား မပွင့်မီအခါက ကရုဏ္ဏကတိုင်းဟုတွင်သည်။ ထိုအခါကာလက ကွင်းပြင်မြေညီ၌နေသော ကရုဏ္ဏကတိုင်းသားလူအများကို ‘မွန်’ ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ တောတောင်၌ နေသော ကရုဏ္ဏကတိုင်း

လူအများကို ‘ကရဏ်’ ဟုခေါ်ရာမှ ကာလရွေ့လျော၍ ‘ကရဏ်’ မှ ‘ကရင်’ ဖြစ်လာသည်။ မွန်တို့နှင့်အောက်မြန်မာနိုင်ငံဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသဖြင့် ‘မွန်ကရင်’ (ပိုးကရင်) ဟူ၍ ယနေ့တိုင် ခေါ်ဝေါ်နေကြသည်။

သောဠသရဋ္ဌဒီပနီကျမ်းတွင် လက်ဖြင့်တောင်ယာခုတ်ခြင်း၊ စူးထိုးခြင်း စသောအမှုကိုပြုတတ်သောကြောင့် ပါဠိဘာသာဖြင့် ‘ကရ’ လူမျိုးဟုခေါ်ကြရာ ကာလရွေ့လျောလာသဖြင့် ပါဠိပျက်လျက် ‘ကရင်’ ဖြစ်လာ သည်ဆို၏။

ခုံးရောင်း (ခုံးရင်း) ဂေါတမ ရှင်တော်ဘုရားမပွင့်မီ အချိန်က ‘အဿကဏ်ဒီ’ ခေါ်သံလွင်မြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းတွင် ရှိသော ‘ဗန္ဓဝဂီရိ’ ခေါ်ဇွဲကပင်တောင် ခြေတစ်လျှောက်ရှိ တောကြီးမြိုင်ကြီးကိုပအာဝန (ပအာဝန်) တောကြီးဟုခေါ်ဝေါ် သမုတ်ကြ၏။ တစ်ခုသောလှိုင်ဂူ (ဆဒ္ဒန်ဂူ) ကြီး၌ ‘လစ္စ’ အမည်ရှိကရင်မု ဆိုးတစ်ယောက်သည် နာမည်ပေါ်လွင်ထင်ရှားလှ၏။

ထိုအချိန်၌ ကရဏ္ဏကတိုင်းပြည့်ရှင် (မွန်ဘုရင်) တိဿသက္ကမင်းကြီးသည် ယွန်း လူမျိုးသူပုန်တို့အား လိုက်လံတိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းအောင်မြင်ပြီးနောက် ‘ဒိုဟန’ တောင်တန်းကြီးအနီး တစ်ခုသောတောင်ငယ်ပေါ်၌ တပ်စခန်းချ၍ ခုနှစ်လ တိုင်တိုင်တပ်စွဲခဲ့၏။

လစ္စကရင်မုဆိုးသည် မင်းကြီးအား အသားကင် ကျပ်တင်အမဲသားတို့ကို ဆက် သသော် မင်းကြီးလွန်စွာအားရ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်တော်မူ၏။ လစ္စအားမင်း မြှောက်တန်ဆာ ငါးပါးကိုပေးလျက် လုဒ္ဓယောရော ဇာဘွဲ့ဖြင့် ပအာဝနတော ကြီးတွင် မြို့ပြတည်ထောင် မင်းပြုစေ၏။ ဗန္ဓဝဂီရိတောင် (ဇွဲကပင်)၊ ပအာဝန တောကြီးနှင့်တကွ အနီးအပါးရှိမွန်၊ လဝ၊ တောင်သူ၊ ပအိုဝ်၊ ကရင်လူမျိုးတို့ နေထိုင်ကြသောရွာများပါ အပိုင်စားရန်ပေးသနားတော်မူ၏။

ပအာဝနမြို့နေရာအား ယခုခွဲကပင်တောင်တန်းတွင် တွေ့ရှိရသော ဆဒ္ဒန်ဂူ၏ အနီး ‘ထန့်ကရေ’ ဟုခေါ်သောကျေးရွာဒေသအနီးတွင် တွေ့မြင်ရသော မြို့ဟောင်းမြို့ပျက်နေရာပင်ဖြစ်သည်။ မွန်ကရင် အများစု နေထိုင်သော ဒေသဖြစ်သဖြင့် မွန်လူမျိုးတို့က မိမိတို့ဘာသာစကားဖြင့် ‘ဒုံကရင်’ (ကရင်မြို့) ဟုခေါ်ရာမှ ကာလရွေ့လျားလာသော် ‘ဒုံရင်း’ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်လာကြသည်။ ‘ဒုံရင်း’ ဟုခေါ်သောဒေသကို ယနေ့ပိုးကရင်တို့က ‘ဒုံရောင်း’ ဟုခေါ်ပြီး စကောကရင်တို့ကမူ ‘ဒူးရော်’ ဟုခေါ်ကြပါသည်။ ‘မြို့ဟောင်း’ ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။

ဘိုးတော်မင်းတရားလက်ထက် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၄၄ ခုနှစ်၊ မြန်မာပြန်ဆိုသော မွန်ရာဇဝင်ကျမ်း၌ကား ရှင်ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မမူမီ နှစ်ပေါင်း ၁၄ နှစ်ခန့်ကစ၍ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးသည့်နောက် သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၆၀၁ နှစ် သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း သုဓမ္မဝတီသထုံပြည်တွင် ‘မနောဟရီ’ ခေါ် မနုဟာမင်းကြီး၏ လက်ထက်တိုင်အောင် ပအာဝနမြို့ဟုတွင်လျက်တိုင်းပြည်နှင့်တကွ ထိနန်းကို မင်းပြုအုပ်ချုပ်သော ပအာဝနရာဇာမင်း၏ တိုင်းပြည်မြို့ပြ ထင်ရှားရှိကြောင်းကို ဆိုထားသည်။

လစွဲခေါ် လုဒ္ဒယောဓရာဇာ (လုဒ္ဒယုမ်) မင်းသည် ပအာဝနမြို့၌ တိဿသက္ကမင်းကြီး၏ လက်အောက်ခံ ထီးရံနန်းရံမြို့စားမင်းအဖြစ်ဖြင့် ၂၁ နှစ် ရှိသောအခါ၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၁ ပြည့်နှစ်တွင်သရဏ္ဏကတိုင်းသုဘိန္ဒနဂရမြို့တိဿသက္ကမင်းကြီး နတ်ရွာစံလေ၏။ ထိုအခါသုဘိန္ဒမြို့၌ မင်းပြတ်ခိုက် ပအာဝနမင်းလုဒ္ဒယုမ် နိုင်ငံတော်ခြားနား၍ မင်းပြုလေသည်။ နန်းသက် ၅၁ နှစ်၊ သက်တော် ၈၆ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံလေသည်။

သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း သုဓမ္မပူရသုဓမ္မဝတီ သထုံပြည်တွင် ‘မနောဟရီ’ ခေါ် မနုဟာမင်းသည် အသက် ၁၈ နှစ် ရှိ၍ မင်းပြုသည်တွင် ပအာဝနမြို့ မင်းသမီး ၁၆

နှစ်အရွယ်နှင့် ပေးဆက်ရမည်ဟု ရာဇသံဖြင့် သမီးကညာကို တောင်းလေသည်။
ထိုအခါ မအာဝနမင်းသည် မနုဟာမင်းအား မခုခံနိုင်ကြောင်း သိသဖြင့် မလွှဲ
မသာပဲ သမီးကိုပေးဆက်ခဲ့ရသည်ဟု မွန်ရာဇဝင်၌ ဖော်ပြပါရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့်ပအာဝနမြို့သည် မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မမူမီကစ၍ တည်ရှိလျက် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗံတော်မူပြီးနောက် သာသနာတော် ၁၆၀၁ ခုနှစ် သထုံ ပြည်ပျက်သောအခါမှာပင် ရှိနေသေးကြောင်းကို သိရှိရသဖြင့် ကရင်မင်းအုပ်စိုးသော ပအာဝနမြို့သက် အလွန်ရှည်ကြောင်း ထင်ရှားလျက်ရှိပေသည်။

ကျွေးကရင်မင်းအကြောင်း

ကရင်လူမျိုးတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနှံ့နေထိုင်ကြသည်ဖြစ်ရာ ကျန်တိုင်းရင်းသားများက ကရင်လူမျိုးကို မည်သို့ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်ရမည်ကို အခက် အခဲဖြစ်ကြသည်။ ယနေ့ စကောကရင် ဟုခေါ်သော ကရင်အုပ်စုသည် အချို့မှာ တောင်ပေါ်ဒေသများ၌ နေထိုင်သဖြင့် တောင်ပေါ်ကရင်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အချို့မှာမြေပြန့် (ကွင်း) ဒေသများ၌ နေထိုင်ကြသဖြင့် ကွင်းကရင်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မြေပြန့်ဒေသများတွင် မြန်မာများနှင့် ရောနှောနေထိုင်ကြသဖြင့်လည်း မြန်မာကရင် ဟူ၍လည်းကောင်း လွယ်လွယ်နှင့်ပင် ခေါ်ဝေါ်တတ်ကြပေသည်။ ပိုးကရင်တို့သည် တောင်ပေါ်ဒေသများ၌ နေထိုင်လေ့မရှိတော့ပဲ မြေပြန့်ဒေသ များ၌ မွန်များနှင့် စောစောပိုင်းကတည်းက ရောနှောနေထိုင်ခဲ့ကြသဖြင့် မွန်ကရင် ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ကွင်းကရင်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြသည်လည်း ရှိ၏။

မြန်မာရာဇဝင်သမိုင်းနှင့် မွန်ရာဇဝင်သမိုင်းများတွင် ကျွေးကရင်သည် မြန်မာကရင် (ဝါ) စကောကရင် (ဝါ) ကွင်းကရင်ပင်ဖြစ်သည် ဟုဆိုချင်ပါသည်။ စကောကရင်တွင် ‘ကွင်း’ အသံကို မပီသဖြင့် ‘ကျွေး’ အသံကိုသာ ထွက်ဆိုကြမည်ဖြစ်သည်။ ကွင်းကရင်ကို ကျွေးကရင် ဟုအသံဝဲ၍ ခေါ်ဝေါ်တတ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် မြန်မာမွန်တို့က ‘ကျွေးကရင်’ ဟု ရာဇဝင်သမိုင်းများတွင် ရေးသားလာခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ချေမည်။

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၀၂ ခုနှစ် (အေဒီ ၁၇၄၀) အင်းဝနိုင်ငံရှင် လောကသာရဘူ ဒါယကာ ဟံသာဝတီ ရောက်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် ဟံသာဝတီ ပဲခူးမြို့ တွင် ထီးနန်းအုပ်ချုပ်၍ မင်းပြုလုပ်သော ‘ဆင်ကျားရှင် သမိန်ထောရာဇာ’ ဘွဲ့ခံ ကွေ့ကရင်မင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး စသော မြန်မာ ရာဇဝင်များနှင့်တကွ ပေမူရှိ မွန်ရာဇဝင်မင်းဆက်ကျမ်း၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၃ ခုနှစ် (အေဒီ ၁၇၉၁) ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးလက်ထက် သံတော်ဆင့်မင်းကျော်ထင် သင်္ခယာနှင့် မွန်ဆရာမောင်တက်တိုး မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုသော ရွှေမော်ခေါ သမိုင်းကျမ်း၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၇ ခုနှစ် (အေဒီ ၁၈၁၅) ယေးမြို့အစဉ် စာရေး ဆရာကြီး ဦးထောခဲ မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုသော မွန်ရာဇဝင်ချုပ်ကျမ်းများတွင် ကရင်မင်း ဟုရေးသားကြသည့်အတိုင်း ထိုဆင်ကျားရှင် ကွေ့ကရင်မင်းအ ကြောင်းကို ဆက်လက်ဖော်ပြပါသည်။

ဟံသာဝတီမြို့၌ ကွေ့ကရင်မင်း နန်းတက်သောနှစ်ကို မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး သက္ကရာဇ် ၁၁၀၂ ခုနှစ် (အေဒီ ၁၇၄၀) ဟုပါလေသည်။ ပေမူရှိ မွန်ရာဇဝင် မင်းဆက်ကျမ်းတွင် သက္ကရာဇ် ၁၁၀၄ ခုနှစ် (အေဒီ ၁၇၄၂) ဟုပါသည်။ ထိုမင်း၏ ငယ်မည်ကိုလည်း မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီးတွင် ‘သာလှ’ ဟူ၍ တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရ လေသည်။ သို့ရာတွင် ရွှေမော်ခေါသမိုင်းကျမ်းတွင် ငယ်မည် ‘မောင်ဖုန်း’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ဗုဒ္ဓကေသီ ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘ဗုဒ္ဓရာဇာ’ ဟူ၍ လည်း ကောင်း တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရလေသည်။ မင်းအဖြစ်သို့ရောက်၍ ဘွဲ့တော်ခံသောအခါ သမိန်ထောရာဇာဟူ၍ ဘွဲ့အမည်ခံကြောင်းကို အစောင့်စောင့်သော ရာဇဝင် သမိုင်းတို့ကပင် တူမျှစွာဆိုကြလေသည်။

ကွေ့ကရင်အစစ်တည်းဟု သက္ကရာဇ် ၁၁၇၇ ခုနှစ်၊ (အေဒီ ၁၈၁၅) တွင် ယေးမြို့ အစဉ် စာရေးတော်ကြီး ဦးထောခဲ မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုသည့် မွန်ရာဇဝင်ချုပ် ကျမ်းတွင်ဆိုလေသည်။ ကွေ့ကရင်သည် မြန်မာကရင် (စကောကရင်)

ပင်ဖြစ်သဖြင့် ဟံသာဝတီ ပဲခူးတွင် ကွေ့ကရင်မင်းနန်းစံဖူးကြောင်းကို ရှေးရာဇဝင်သမိုင်းတွင် အထင်အရှားရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

တွင်းသင်းဝန် မဟာစည်သူ စီရင်ရေးသားသည့် ရာဇဝင်သစ်တွင်မူကား ကွေ့ကရင်လူမျိုး၊ မွန်လူမျိုးတို့က စုရုံးတိုင်ပင်၍ ကွေ့ကရင်မင်းဟု အမည်ပေးလျက် မင်းမြှောက်ကြကြောင်း ပါရှိသည်။ မြန်မာ အင်းဝပြည့်ရှင် လောကသရဏဒါယကာမင်း ကြားသိတော်မူသော် အလုံးအရင်းနှင့် စစ်ချီစေသည်။ ထိုအခါ ဟံသာဝတီ ကွေ့ကရင်မင်းက အမတ်ကြီး စောဗြက ပိုလ်ချုပ်ပြုစေပြီး မွန်တို့နှင့် အင်းဝတပ်တို့ ရွပ်ရွပ်ခွံခွံ မဆုတ်မနစ် တိုက်ခိုက်သဖြင့် အင်းဝတပ်တို့ မရပ်မခံ နိုင်သဖြင့် ပြည်မြို့သို့ သတိုးမင်းခေါင်ရှိရာ ပေါင်းကြလေကုန်၏။

ကွေ့ကရင်နှင့်မွန်တို့ တောင်ငူမှ တောင်တွင်းကြီးမြို့သို့ဆင်း၍ ပဋ္ဌာနဂိုရ်၊ မလွန်စသော အညာတမြင် မြစ်အရှေ့ဘက်၊ အနောက်ဘက်မြို့ရွာများကို သိမ်းရုံးတိုက်ဖျက်၍ ချင်းတွင်းမြစ်ညာ ကန္တိမင်းခင်းသို့ တိုင်အောင် ဆန်တက်သိမ်းရုံးပြီးလျှင် တံတားဦး၊ ပင်းယ၊ သင်ပန်းတစ်လျှောက်တပ်နှင့် ချဉ်းနေကြလေ၏။

ယင်းသို့အင်းဝမြို့တိုင်အောင် ကွေ့ကရင်၊ မွန်တို့ပေါက်ရောက်ကြောင်းကို ပြည်မြို့ သတိုးမင်းခေါင်ကြား၍ လှေတက်အများနှင့်ချီလာသည်။ သတိုးမင်းခေါင် ပုဂံသို့ရောက်လျှင် ကွေ့ကရင်၊ မွန်တို့ စစ်နှစ်ဘက်ညှပ်ချိမ့်မည် ဟုဆုတ်ခွာကြလေသည်။ တပ်ခြေကြွတွင် အင်းဝမြို့တွင်းကထွက်၍ တိုက်လေသည်။ ကွေ့ကရင်၊ မွန်တို့ မရပ်မဆိုင်း တပ်နှုတ်၍ အပြင်းခွါလေတော့၏။

အထက်အကြောင်းအရာပါနှင့်ပတ်သက်၍ မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး၌ ‘ကွေ့ကရင်’ ဟုမပါပဲ ‘မွန်တို့မွန်တို့’ ဟူ၍သာပါသည်။ သို့ရာတွင် မွန်ရာဇဝင်ချုပ်ကြီးပေမူ၌ ‘ကွေ့ကရင်၊ မွန်တပ်သားတို့’ဟူ၍ အသေအချာပါလေသည်။ မြန်မာရာဇဝင်သမိုင်းတို့၌ ဤအရာမပါသော်လည်း ဝေဠုကိုိုင် အရှေ့ဘက်

အုပ်ဘိုတောင်ခြေ၌ ကွေ့ကရင်လူမျိုးတို့ တပ်ကြီးတည်လျက် ကွေ့ကရင်ဗိုလ်ချုပ် ‘သူရိန်စော’ ဘွဲ့ခံ ‘ကုဏ္ဏအိမ်’ စသော ကွေ့ကရင်လူမျိုးတို့သည် သက္ကရာဇ် ၁၁၀၉ ခုနှစ် (အေဒီ ၁၇၄၇) မှစ၍ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၃ ခုနှစ် (အေဒီ ၁၇၅၁) အင်းဝပြည်ပျက်သည့်တိုင်အောင်သော်လည်းကောင်း၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၄ ခုနှစ် (အေဒီ ၁၇၅၂) အလောင်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်သို့တိုင်အောင်သော်လည်းကောင်း အုပ်ဘိုအရပ်တွင် အင်းဝမပျက်မီကပင် ခြားနားထောင်ထား၍ မင်းပြုလေသော် ကွေ့ကုဏ္ဏအိမ်ကလည်း သစ္စာပေးစေလွှတ်၍ မုဆိုးဘိုမြို့သို့ လူနှစ်ဆယ်ကျော်ရောက်လာသည် စသည်ဖြင့် ဇေယျာဝတီအရှေ့တောင်ခြေ အုပ်ဘို၌ ကွေ့ကရင်လူမျိုး ကုဏ္ဏအိမ်ဆိုသူ မင်းပြုလျက်ရှိ၍ အလောင်းမင်းတရားကြီးကိုပင် ကွေ့ကရင်တို့၏ သစ္စာတော်ခံရမည်ဟု သံတမန်စေလွှတ် ကြောင်း စသည်တို့၌ကား ကွေ့ဟူ၍ပင် ပါရှိလေသည်။

ပဒေသရာဇ်ခေတ်နှင့်ကရင်

ရှေးဟောင်းသမိုင်းများအရ ကရင်နှင့်မွန်လူမျိုးတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တောင်ဘက်မြေပြန့်ဒေသများတွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည့်အတိုင်း မိမိတို့လူမျိုးချင်းကို မိမိတို့လူမျိုးထဲမှ ဘုန်းပညာပါရမီသမ္ဘာကြီးသူတို့က မင်းပြု၍ အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြ၏။ သို့တည်းမဟုတ် ကရင်၊ မွန်အချင်းချင်း ပေါင်းကာ ထက်မြက်သောခေါင်းဆောင်ကို မင်းမြှောက်ကြ၍ အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။

ရှေးအချိန်ကာလက ကရင်စာဟောင်းပေဟောင်းများ ပျောက်ပျက်တိမ်ကော၍ ရှေးအခါက ကရင်ဘာသာစာမရှိသကဲ့သို့လည်း ထင်မှတ်ကြကာ ထိုစာဟောင်းပညာ ရာဇဝင်မသိကြသဖြင့် ‘ကရင်ကြီးက စော်ကဲမျှ’ ဟူ၍မှတ်ထင်ကြပေသည်။ ရေးသားဖော်ပြခဲ့သော ကရင်မင်းဆက်မျှမက များစွာသော ကရင်လူမျိုးမင်းတို့ ရှိသင့်ပေသေးသည်။

ဇယျာဘူမိတိုင်း ဒွါရပူရမြို့ရှင် ၃၃ ဆူဘုရား ဒါယကာ စောဗျညား ဣန္ဒသေနရာ ဇာဘွဲ့ခံ ‘အဇူလာ’ မင်းသည် ကရင်မင်းဖြစ်ကြောင်းကို တောင်သူ (ပဒုဒိပ်) ဘာသာစာဖြင့် ရေးသားလျက်ရှိသော ‘ဗံဒရောဓုံ’ ကရင်ရာဇဝင်ကျမ်း၌ ဖော်ပြထား၏။ ဗံဒရောဓုံသည် ပိုးကရင်ဘာသာစကားဖြစ်၍ ‘ပိုင်တရောင်ဒုံ’ ဟုခေါ်သော ‘တံခါးဝမြို့’ ဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ရှိပါသည်။

သားတော် ‘သမိန်နွတ်ကုမ္မာ’ ဆက်လက်နန်းတက်ခဲ့ပြီး ပါဠိဘာသာဖြင့်
ဣန္ဒဒေဝပါလရာဇာ’ ဟု ဘွဲ့ခံတော်မူ၏။ မြန်မာဘာသာဖြင့် သိကြားနတ်တို့
စောင့်ရှောက် မစတော်မူသောမင်း ဟုအဓိပ္ပါယ် ရ၏။ ပိုးကရင်ဘာသာစကား
ဖြင့် ‘ဟအိန်တေဝယူထူးဟဒူး’ ဟုခေါ်ကြသည်။ (ဟဒူး အဓိပ္ပါယ်မှာ
‘အစိုးရမင်း’ စကောကရင်တို့က ‘ပဒို’ ဟူ၍ဖြစ်၏။)

အဖမည်းတော် ‘အဒူလာ’ မင်းကြီး၏ ‘ဒွါရပူရ’ ခေါ် ‘ပိုင်တရောင်ဒုံ’ မြို့
တော်သည် တောင်ကြီး ကမ်းကြီးများပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ သွားရေးလာရေး ခက်ခဲ
သဖြင့် မှူးမတ်တို့နှင့် တိုင်ပင်၍ ‘ပိုင်တရောင်ဒုံ’ မြို့မှပြောင်းရွှေ့ကာ ‘ဇေယျ’
မြို့သစ်ကို တည်ထောင်၏။ ‘ဇေယျ’ မြို့သစ်ကို တည်ထောင်သော ခုနှစ်မှာ
မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက် ‘အဇာတသတ်မင်း’ ဖြိုကြွင်း
သက္ကရာဇ် ၁ ခုနှစ်၌ဖြစ်၏။

ထို ‘ဇေယျ’ မြို့နေရာသည် ဟောင်းသရောမြစ်၏ အရှေ့မြောက်ဘက်ကမ်း၊
ယခုအခါဆင်ဖြူကျွန်းခေါ်သော ရွာ၏အနီး နောင်တမန်ခေါ်သော ရွာနား၌ရှိ
သည့် မြို့ဟောင်းမြို့ပျက် နေရာပင်ဖြစ်သည်။ ‘ဇေယျ’ မြို့သည် ကရင်မင်းဆက်
၂၇ ဆက်မြောက် ‘သီရိပါရီမင်း’ လက်ထက်တွင် မင်းဆက်ပြတ်၍ တပါးသော
မင်းတို့၏ နိုင်ငံသို့ပါဝင်လေ၏။

‘ဇေယျ’ (ဇွဲယျ) မြို့စည်ကားစဉ် အခါကာလက ထိုမြို့နှင့်မင်းပြိုင်ပြုကြသောမြို့
တို့မှာ ယခင်လက်အောက်ခံဖြစ်ဘူးသော မြဝတီမြို့၊ လုံပေါင်မြို့၊ ကျိတ်မြို့၊ တောင်
ပို့မြို့တို့သည် ကရင်မင်းများအုပ်ချုပ်သော မြို့များဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းပြင် ရမ္မာပူရ
ရမ္မဝတီခေါ် ကော့ပိန်းမြို့ (ရှမ်းမင်း)၊ ပအာဝနမြို့ (ကရင်မင်း)၊ ဂြိုင်းမြို့ (ကရင်မင်း)၊
ထားကြိုင်းမြို့ (ကရင်မင်း)၊ လှိုင်းပွဲမြို့ (လဝမင်း)၊ သောက်ခွက်ပွဲပိုမြို့ (ကရင်မင်း)၊
သဇိုင်းမြို့ (ကရင်မင်း)၊ သုဝဏ္ဏဘူမိ သုဓမ္မဝတီ သထုံပြည် မွန်မင်းများသည်
‘ဇေယျ’ (ဇွဲယျ) မြို့များနှင့် မင်းပြိုင်များဖြစ်ကြကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ကရင်အမျိုးသားအလံတော်နှင့်သီချင်း

တိုင်းရင်းသားကရင်လူမျိုးတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အလံတော်နှစ်မျိုးကို ယခု မျက်မှောက်ခေတ်အချိန်အခါဝယ် တရားဝင်အသုံးပြုနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ တိုင်းရင်းသားကရင်လူမျိုးတစ်ရပ်လုံးကို ကိုယ်စားပြုသော အလံတော် (Karen National Flag) နှင့် ကရင်ပြည်နယ်အလံတော် (Karen State Flag) ဟူ၍ရှိကြပါသည်။

၁၈၈၁ ခုနှစ်တွင် “ဒေါက်ကလု” ခေါ် ကရင်အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်ကြီး (Karen National Association) ကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ဤအဖွဲ့ကြီးကို ကရင်အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်သူ ဒေါက်တာတီသံပြာ (M.A.D.D) က ဦးဆောင်၍ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။ သူသည် ပထမဆုံး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ သူသည် ပထမဆုံး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ဒေါက်တာတီသံပြာနောက်ပိုင်း ၁၉၃၀ - ၄၀ ခုနှစ်များအတွင်း “ဒေါက်ကလု” ၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ခဲ့သူ ဆရာစံဘော်သည် ကရင်နှစ်သစ်ကူးနေ့၊ ကရင်အမျိုးသားသီချင်းနှင့် ကရင်အမျိုးသားအလံတော် စသည်တို့ကို လွှတ်တော်တွင်းရှိ ကရင်အမတ်များနှင့်အတူ တောင်းဆိုရယူခဲ့ပါသည်။

ထိုအခါ “ဒေါကလုံ” အသင်းကြီးသည် ကရင်အမျိုးသားအလံတော် ပုံစံရရှိ ရေးအတွက် ကရင်အမျိုးသားများထံသို့ အလံပုံစံရေးဆွဲပေးပို့ကြရန် မေတ္တာရပ် ခံခဲ့၏။ ပြိုင်ပွဲတစ်ရပ်အနေဖြင့် ဆုပေးမည်ဟုကြေငြာခဲ့၏။ မကြာမီပင်အနယ်နယ် အရပ်ရပ်ရှိ ကရင်အမျိုးသားများထံမှ အလံပုံစံပေါင်း တစ်ရာကျော် ရောက် ရှိလာ၏။ လက်ရွေးစင်အလံပုံစံ ၁၂ ခုရွေးထုတ်ပြီး၊ ၎င်းအထဲမှ ၃ ခုကို ထပ် မံရွေးချယ်ခဲ့၏။ ပထမ ရရှိသူမှာ ဝန်ကြီးမန်းဘခင် ဖြစ်သည်။ ထိုအလံတွင် ဖားစည်ပုံပါရှိ၏။ ဒုတိယ ရရှိသူမှာ သရာမိုးလိုဖြစ်၏။ အလံတွင် တက်သစ်စ နေဝန်းပါရှိ၏။ ဒေါက်တာဘစောဒွေးရေးဆွဲသော ဆင်ဖြူတော်ပုံပါရှိသည့် အ လံသည် တတိယ ဟူ၍အသီးသီးဆုများရရှိခဲ့၏။ အဆိုပါဆုရ အလံသုံးခုအပေါ် အခြေခံ၍ မန်းဘခင်ကပင်လျှင် ကရင်အမျိုးသားအလံတော် တစ်ခုရေးဆွဲပြီး “ဒေါကလုံ” အသင်းကြီးက အတည်ပြုပြဌာန်းလေသည်။ ဤအလံသည် ယခု တရားဝင်အသုံးပြုနေသော ကရင်အမျိုးသား အလံတော်ပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းအ လံတော်သည် အနီ၊ အဖြူ၊ အပြာ သုံးရောင်ချယ်နှင့် တက်သစ်စနေဝန်းအပေါ် ဖားစည်ပုံပါရှိသော အလံပင်ဖြစ်၏။

ထိုအလံတော်ကို ရေးဆွဲသူ မန်းဘခင်က အလံတော်နှင့် ပတ်သက်သော အဓိပ္ပါယ်ဖော်ညွှန်းချက်များကို တဘက်ပါ အတိုင်းဖော်ပြထားကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

- ၁။ အနီရောင် - ရဲရင့်ခြင်းနှင့် သူရသတ္တိပြည့်စုံခြင်း။
- ၂။ အဖြူရောင် - ဘဝနှင့်စိတ်ထားများဖြူစင်သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း။
- ၃။ အပြာရောင် - ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်ခြင်းနှင့် သစ္စာရှိခြင်း။
- ၄။ တက်သစ်စနေဝန်း - (ရောင်ခြည် ၉ သွယ်) လူမှုရေးဘဝ တိုးတက် သာရာရေးကို ဖော်ဆောင်ထားခြင်း
- ၅။ ဖားစည် - ယဉ်ကျေးမှုဘဝနှင့် သာယာဝပြောခြင်းကို ဖော်ဆောင်ခြင်း။

ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

ကရင်အမျိုးသားအလံတော်ကို ကရင်အမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးက မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးမရမီအချိန်ကပင် စတင်အသုံးပြုခဲ့ကြ၏။ ကရင်အမျိုးသားဆိုရာ လူထုစည်းဝေးပွဲများတွင် ကရင်အမျိုးသားအလံကို နိုင်ငံတော်အလံနှင့် ယှဉ်တွဲ၍ စိုက်ထူကြသည်။ စိုက်ထူပုံမှာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအလံတော်က လက်ယာဘက်တွင်ဖြစ်ပြီး ကရင်အမျိုးသားအလံက လက်ဝဲဘက်တွင်ဖြစ်သည်။ ကရင်နှစ်သစ်ကူးနေ့တွင်မူ ကရင်အမျိုးသားအလံတော် တစ်ခုတည်းကိုသာ ကရင်အမျိုးသားနေအိမ်များ၌ စိုက်ထူလေ့ရှိကြသည်။

ကရင်ပြည်နယ်အလံတော် (**Karen State Flag**) ကို ၁၉၅၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်သည့် ကရင်ပြည်နယ်ကောင်စီ စုဒ္ဒသမအကြိမ်မြောက် ညီလာခံတွင် မန်းအောင်ရှိန် ကအတည်ပြု ပြဌာန်းပေးရေးအတွက် အဆိုတင်သွင်းခဲ့သည်။ ၎င်းအစည်းအဝေးသို့ ကရင်အမတ် ၂၈ ဦး တက်ရောက်ခဲ့ ကြသည်။

အလံ၏ပုံစံမှာ ထောင့်မှန်စတုရံဖြစ်သည်။ အရောင်မှာသုံးရောင်ချယ်ဖြစ်ပြီး အလံတော်၏ လက်ဝဲဘက်ထိပ်ထောင့်တွင် အလံသုံးပုံတစ်ပုံနေရာ၌ အဖြူရောင်ကြယ်တစ်လုံးပါရှိပါသည်။ အလံ၏အထက်ပိုင်းမှာ အပြာရောင်၊ အလယ်၌ အဖြူရောင်နှင့် အောက်ပိုင်းတွင် အနီရောင်ဖြစ်၏။ ဤအလံ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖော်ညွှန်းချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

- ၁။ အဖြူရောင်ကြယ်တစ်လုံးကို တိမ်ပြာထဲတွင် ထည့်ထားခြင်းမှာ ပြည်ထောင်စုအတွင်းတွင် ပါဝင်သောပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်သည်။
- ၂။ အပြာရောင်၏သဘောမှာ ကောင်းကင်၏သဘောနက်နဲသော သဘော၊ စိတ်အေးချမ်းကြည်လင်သော သဘောတို့ကို ထင်ရှားစေသည်။
- ၃။ အဖြူရောင်၏သဘောမှာ စိတ်ဓာတ်ဖြူစင်ခြင်း၊ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း၊ သစ္စာရှိခြင်း စသည့်အထိမ်းအမှတ်များဖြစ်သည်။

၄။ အနီရောင်၏သဘောမှာ ရဲရင့်ခြင်း၊ သတ္တိရှိခြင်း၊ ဇွဲကောင်းခြင်း၊ သွေးစည်းခြင်း၊ ညီညွတ်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ဤအလံတော်ကို ကရင်ပြည်နယ်အလံတော်အဖြစ် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းပေးရန် မန်းအောင်ရှိန်၏ အဆိုတင်သွင်းချက်ကို ကရင်ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌ ဒေါက်တာ စောလှထွန်းက ထောက်ခံသည်။ အမတ်တစ်ဦးဖြစ်သူ စောဂျိမ်းတာပက ၎င်းအလံသည် ကရင်ပြည်နယ်အတွက်သာဖြစ်ပြီး ကရင်တစ်မျိုးသားလုံးအတွက် ကား “ဒေါကလု” အသင်းကြီးမှ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့်အလံသာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း သတိပေးယင်း ထောက်ခံဆွေးနွေးခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ကရင်ပြည်နယ် ကောင်စီ၏ သဘာပတိဖြစ်သူ မန်းတင်အောင်သန်းက “ပူးတွဲပါ ပုံစံတွင်ဖော်ပြ ရှိသည့် အလံတော်ကို ကရင်ပြည်နယ်အလံတော်အဖြစ် အသုံးပြုရန် ဤကောင်စီမှ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်” ဟူ၍ ကရင်ပြည်နယ်အတွက် အလံသက်သက်သာလျှင် အတည်ပြုချမှတ်ခဲ့သည်။ ကရင်ပြည်နယ်အလံတော်ကို ကရင်ပြည်နယ်နှင့် ပတ်သက်သောအခမ်းအနားများတွင် လွှင့်ထူကြလေသည်။

ကရင်အမျိုးသားသီချင်း။ ။ ၁၉၃၀ - ၁၉၄၀ ခုနှစ်များအတွင်း ကရင်နှစ်သစ်ကူးနေ့၊ ကရင်အမျိုးသားသီချင်း၊ ကရင်အမျိုးသားအလံတော် ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် “ဒေါကလု” ၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ ဆရာစံဘော်က အစီအစဉ်ပြု လုပ်၍ တောင်းဆိုရရှိခဲ့သည်။

ထိုသို့တောင်းဆိုရရှိခဲ့ကြသော အခွင့်အရေးများ သုံးခုအနက် ကရင်အမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးကို ကိုယ်စားပြုသော ကရင်အမျိုးသား သီချင်းသည်လည်း အရေးပါလှကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ကရင်အမျိုးသားသီချင်းကို စောစံဘက ရေးသားတင်ပြခဲ့ရာ “ဒေါကလု” အသင်းကြီးမှ ကရင်အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီးများက လက်ခံအတည်ပြုလိုက်သဖြင့် ကရင်အမျိုးသားသီချင်း (Karen National Anthem) ဟူ၍ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

ကရင့်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဇာတ်ထုံးများ

ဤသီချင်းကို ကရင်အမျိုးသားဆိုင်ရာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အခမ်းအနားများတွင် အဖွင့်သီချင်းအဖြစ် သီဆိုလေ့ရှိကြပါသည်။ အချို့သော ကရင်အမျိုးသား အနုပညာအဖွဲ့တို့သည် အဖွဲ့သူအဖွဲ့သားအားလုံး နံနက်တိုင်း ကရင်အမျိုးသား အလံကို လွှင့်ထူကာ ကရင်အမျိုးသားသီချင်းဖြင့် သီဆိုအလေးပြုကြ၏။

ကရင်အမျိုးသားတိုင်း ကရင်အမျိုးသားသီချင်းကို သီဆိုတတ်ကြစေရန်နှင့် တိုင်းရင်းသားညီနောင်ဖွားများ လေ့လာနိုင်ကြပါရန် ရည်ရွယ်၍ ကရင်အမျိုးသားသီချင်းကို စကောကရင်ဘာသာ အသံထွက်ဖြင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ သီချင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ပါ ထည့်သွင်းရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။

ယဗ္ဗာကလုယံဟာ:

ပွားလဲအဂ္ဂဏတယ်

ယအယ်ဒီနား

နအယ်တာတောတာလို

တမိန့်အယ်တုလိ

နတ်အဂ္ဂေါများ

ယအယ်ဒိုမ္မာ့

အဓိပ္ပာယ် - အို - ကျွန်ုပ်အမျိုးသားအပေါင်းတို့

အကောင်းဆုံးသူအသင်အား

ကျွန်ုပ်အလွန်ချစ်ခင်မြတ်နိုးပါ၏

အသင်သည်ဖြောင့်မတ်ခြင်းကိုမှတ်နိုးတတ်၏။

ညောင်ဝတ်ကျေးပုန်တတ်သူလည်းဖြစ်ပါ၏။

သင်၏ကောင်းခြင်းအဖြာဖြာကို

ကျွန်ုပ်ချစ်ခင်မြတ်နိုးလှပေသည်။

ဘလော်

တောင်ပေါ်ဒေသ၌ နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားကရင်လူမျိုးများ၏ ကျေးရွာ အချို့တွင် ယနေ့တိုင် ‘ဘလော်’ ဟုခေါ်သော ဇရပ်တစ်ဆောင်ခွဲသို့ သီးသန့် ဆောက်ထားသော အဆောက်အအုံကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုအဆောက်အအုံကို စကောကရင်များက ‘ဘလော်’ ဟုခေါ်ကြပြီး ပိုးကရင်များက ‘ဘလောင်း’ ဟုခေါ်ဆိုကြလေသည်။ ရှေးအချိန်က ပိုးကရင်ကျေးရွာများတွင် ‘ဘလော်’ ရှိခဲ့သော်လည်း ယနေ့လုံးမတွေ့ရှိရတော့ပေ။

ရှေးအချိန်များတွင် မိဘဘိုးဘွားတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံအတိုင်းပင် နောင်လာ နောက်သားများ လိုက်နာကျင့်သုံးလာခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ရှေးဘိုး ဘွားတို့ ထားခဲ့သော ရိုးရာစည်းကမ်းအရ နေအိမ်များတွင် လုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းများကို “ဘလော်” တွင် မလုပ်ဆောင်ရသကဲ့သို့ “ဘလော်” တွင်လုပ် ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းများကိုလည်း နေအိမ်တွင်မလုပ်ဆောင်ရပေ။ ထို့ကြောင့် ရပ်ရွာများတွင် သီးသန့်လုပ်ဆောင်ရန် ကိစ္စများအတွက် “ဘလော်” ဟူသော အဆောက်အအုံကို မိမိတို့ ရွာအသီးသီးတွင် တည်ဆောက်ထားကြသည်။

“ဘလော်” ကို ရွာရှိအိမ်တိုင်း သွားလာရန်လွယ်ကူသော နေရာကိုရွေး၍ တည် ဆောက်ထားကြသည်။ စကောကရင်အဆိုအရ “ဘလော်ဒိုနွီးစို၊ ဘလော်

ပူဇော်ဆူ” ဟူ၍ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် “ဘလော်” အဆောက်အအုံတည်ဆောက်ရာတွင် များသောအားဖြင့် တိုင်သုံးတန်းရှိပြီး၊ တတန်းကိုတိုင်ခုနစ်တိုင်စီရှိသည်။ မီးဖိုနေရာနှင့်ထင်းထားရန်နေရာ ထားရှိရသည်။ နေအိမ်ကဲ့သို့ပင် အရှေ့ကပြင်ထားရှိသည်။ အမိုးမှာ ဒေသအလိုက် ဝါးကပ် သို့မဟုတ် သက်ကယ်ဖြင့် မိုးကြသည်။ “ဘလော်” တွင် အချို့သောကိစ္စရပ်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အသုံးပြုကြသည်။

ညွှတ်ဂေဟာအဖြစ် အသုံးချသည်လည်းရှိ၏။ တောင်ပေါ်ကျေးရွာရှိအိမ်များသည် နေ့အချိန်တွင် လူကြီးများ တောင်ယာသို့ သွားကြသဖြင့် ရွာတွင်ကလေးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများသာ ကျန်ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရပ်ဝေးမှညွှတ်သည် တစ်ဦးဦးရောက်လာသော် လူနေအိမ်ပေါ်သို့မတက်ပဲ “ဘလော်” ရှိရာသို့ သွားရောက်တည်းခိုရသည်။ တောင်ယာခင်းမှာ လူကြီးများ ညနေပြန်ရောက်သော် သားသမီးများအား “ဘလော်” တွင် ညွှတ်သည်ရောက်သည် မရောက်သည်ကို မေးလေ့ရှိသည်။ ညွှတ်သည်ရောက်ခြင်းသိရှိပါက ချက်ချင်းသွားရောက်တွေ့ဆုံပြီး စားဖွယ်သောက်ဖွယ်များကို အချိန်မီစီစဉ်ပေးလိုက်ကြ၏။ ညွှတ်သည်အိပ်စက်ရန် အိပ်ရာထိုင်ခင်းများ ယူဆောင်သွားပေးပြီး ညွှတ်သည်မပျင်းရလေအောင် အဖော်အဖြစ် အိပ်ပေးလေ့ရှိသည်။

လူပျိုများသွားရောက်စုရုံးအိပ်ရသော နေရာအဖြစ် “ဘလော်” ကို အသုံးပြုကြသည်လည်းရှိသည်။ “ပေါ့မူလဲဒဲ့၊ ပေါ့ခွါးလဲဘလော်” ဟူသောစကားအရ “ဘလော်” သည်မိန်းမများအတွက်မဟုတ်ပဲ၊ ယောက်ျားကလေးများ၊ လူပျိုပေါက်အရွယ်ရောက်သော် မိဘနေအိမ်တွင် မအိပ်ရတော့ပဲ “ဘလော်” ဂေဟာသို့ သွားရောက်အိပ်ကြရသည်။ အပျိုဘော်ဝင် မိန်းကလေးများကား မိဘနေအိမ်အိပ်ခန်းတွင်သာ အိပ်ကြရသည်။

“ဘလော်” ဂေဟာကို မင်္ဂလာဆောင်နှင့်ချိန်တွင် အသုံးပြုကြသည်လည်းရှိ၏။ အချို့အစီအစဉ်များကို “ဘလော်” ဂေဟာတွင် ကျင်းပပြုလုပ်လေ့ရှိလေသည်။ ဥပမာ - သတို့သမီး၏ဖားစည်နှင့် “ပေါ်ကူး” ခေါ် ဝါးပတ္တလားကို “ဘလော်” ဂေဟာတွင် ထားနှင့်ကြပြီး “ပေါ်ကူး” အသံတသံကို အစီအစဉ်အတိုင်း မဟုတ်မူပဲ နေရာမှားထားလိုက်သည်။ သတို့သားနှင့်အဖွဲ့သား “ဖေါဝါး” တို့သည် “ဘလော်” သို့ရောက်လာသော် မိမိတို့အား ပညာစမ်းလိုသောအနေဖြင့် သတို့သားအဖေါ်တစ်ဦးဦးက “ပေါ်ကူး” ကို အသံမှန် မမှန် တီးခတ်ကြည့်ရပြီး ဖားစည်အသံနှင့် လိုက်ဖက်ညီအောင် “ပေါ်ကူး” ၏အသံကို အနေအထားမှန်အောင် စီစဉ်ပေးရသော လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်ရှိလေသည်။ မင်္ဂလာအခမ်းအနားစားသောက်ပွဲကိုလည်း “ဘလော်” ဂေဟာတွင်ပြုလုပ်ကြသည်။ ဝက်ဦးခေါင်း အပေါ်ပိုင်းနှင့် မေးရိုးပိုင်းကို နှစ်ပိုင်းထက်ခြမ်းခွဲလိုက်ပြီး ၎င်းထဲတွင် ထမင်းဟင်းထည့်၍ “စော်တလိုပါ” ခေါ် နှစ်ဘက်သောအောင်သွယ် လူကြီးက တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက် ထမင်းခွံကျွေးရသော အစီအစဉ်သည်လည်း “ဘလော်” ဂေဟာတွင် ပြုလုပ်ကြ ရသည်။

တရားစီရင်ခြင်း၊ လူငယ်များကိုသွန်သင်ဆုံးမခြင်း ကိစ္စများကိုလည်း “ဘလော်” ဂေဟာတွင် ပြုလုပ်ကြသည်။ ရပ်ရွာထဲတွင် လိင်ကိစ္စကျူးလွန်ခြင်း၊ ခိုးမှု၊ ခိုက်ရန်ဒေါသဖြစ်မှု စသည့်အလားတူကိစ္စများ ပေါ်ပေါက်သော် ရပ်ရွာအကြီးအကဲ “စကော်” က “ဘလော်” တွင်စီရင်ရ၏။ ထုံးတမ်းနည်းနာအဖြာဖြာကို သက်ကြီးရွယ်အိုသူများက လူငယ်များကို ပဲ့ပြင်ဆုံးမသောအခါများတွင်လည်း “ဘလော်” ဂေဟာတွင်ပင် စုရုံးကြရသည်။ လူပျိုကလေးများသည် “ဘလော်” ဂေဟာတွင် သွားရောက်အိပ်ကြရခြင်းသည်လည်း လိမ္မာရေးခြားရှိလာစေရန်နှင့် အတွေ့အမြင် ဗဟုသုတကြွယ်ဝလာစေရန် ရည်ရွယ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ကရင့်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

အသုဘကိစ္စများတွင် “ဘလော်” ဂေဟာကို အသုံးပြုကြသည်လည်းရှိ၏။ လူသေကို သင်္ချိုင်းသို့မပို့မီ “ဘလော်” ဂေဟာတွင်ရိုးရာ ‘ထား’ ကဗျာ လင်္ကာများ သီဆိုခြင်း၊ အပျိုလူပျိုများ လူသေအလောင်းကို ဗဟိုပြု၍ ပတ်ချာ လည်လှည့်သွားကာ ကဗျာလင်္ကာဖြင့် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ချိတ်ကာစောင်းကာ သီဆိုကြ၏။ ၎င်းကို “ဩပွဲ” ဟုခေါ်ကြသည်။ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများ လုပ်ကြယင်း အချိန်ကိုကုန်လိုစေသည်။ အသုဘကိစ္စရှိသောအခါများ၌သာ မိန်းမများ “ဘလော်” ဂေဟာသို့ တက်ရောက်ကြရသည်။ အခြားအချိန်များတွင် မိန်းမ များ “ဘလော်” ဂေဟာသို့ တက်ရောက်သော ဓလေ့ထုံးစံမရှိချေ။

“ဘလော်” ဂေဟာသည် ရိုးရာနှင့်ပတ်သက်သော အလုပ်အကိုင်များအတွက် ဆောင်ရွက်ရန် နေရာဟူ၍ ဆိုရပါမည်။ ဥပမာအားဖြင့် လိပ်ပြာခေါ်ခြင်း၊ “အော်လားခွ” ဟုခေါ်သော ရိုးရာပူဇော်ပသခြင်းနှင့် တောင်ယာစိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်ခြင်းဆိုင်ရာပူဇော်ပသခြင်း စသည့်လုပ်ဆောင်ချက်များကို “ဘလော်” ဂေဟာတွင် လုပ်ဆောင်ကြရလေသည်။

တနည်းအားဖြင့် ဆိုရသော် “ဘလော်” ဂေဟာသည် ပူဇော်ပသရန်၊ ဝတ်ပြု ကိုးကွယ်ရန်၊ ထမင်းဟင်းစားကြရန်၊ အရက်ခေါင်ရည် အစရှိသည့် မိတ်ဖွဲ့စား သောက်ရန် နေရာဟူ၍ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထို့ပြင်အထက်ပါ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဧည့်သည်များတည်းခိုရန်၊ လူပျိုများ စုပေါင်းအိပ်စက်ကြရန်၊ မင်္ဂလာကိစ္စ အမင်္ဂလာကိစ္စဆောင်ရွက်ရန်၊ တရားစီရင်ရန်၊ လူငယ်တို့အား သွန်သင်ဆုံးမရန် နှင့် မေတ္တာပို့ဆုမွန်ကောင်းတောင်းရန် နေရာဟူ၍ အသီးသီးသတ်မှတ်နိုင်ပါ သည်။

ကရင်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

အုပ်ချုပ်ရေး။ ။ကရင်လူမျိုးတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အုပ်ချုပ်လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသူများကို စကောကရင်ဘာသာဖြင့် “စကော်” ဟုခေါ်ပြီး၊ ပိုးကရင်ဘာသာဖြင့် “စခေါင်း” ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ “စကော်” သည် ကျေးရွာစုများက ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော အစဉ်အလာ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည်။ “စကော်” ၏ လက်အောက်တွင် ဆိုင်ရာကျေးရွာများ၌ ရွာသူရွာသားများ၏ အများသဘောတူ ရွာခေါင်း (သူကြီး) ကို တင်မြှောက်ထားကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဆယ်အိမ်၊ ရာအိမ် ခေါင်းဆောင်အဆင့်ဆင့် ထားရှိကြောင်းတွေ့ရှိ ရလေသည်။ သစ္စာသမာဓိရှိသူများကိုသာ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ကြသည်။

အစဉ်အလာ ခေါင်းဆောင်များ၏ သြဇာကိုသာ တိုင်းရင်းသားကရင်လူမျိုးများက အသိအမှတ်ပြုကြ၏။ သူကြီးများသည် ကျေးရွာ၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ရ၏။ ရပ်ရေးရွာရေးမှုခင်းများတွင် သက်ကြီးရွယ်ရင့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သြဝါဒနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများကို ကျော်လွန်၍မရချေ။

ရပ်ရွာတိုင်းပင် အပျိုလူပျိုများ တင်မြှောက်ထားကြ၏။ အပျိုလူပျိုခေါင်းဆောင်များရှိ၏။ ထိုအပျိုလူပျိုတို့သည် ရပ်ရေးရွာရေးအဝဝတွင် တက်တက်ကြွကြွ ရှိသူများ ဖြစ်ရမည့်အပြင် သစ္စာသမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသော သူများဖြစ်ရပေမည်။

ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

ကရင်လူမျိုးတို့သည် မိမိတို့ယုံကြည်ကိုးကွယ်သော ဘာသာအယူဝါဒဆိုင်ရာ အကြီး အကဲများ၏ သြဝါဒများကို အကြွင်းမဲ့လက်ခံတတ်ကြသည်။

တရားစီရင်ရေး။ ။ တရားစီရင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အမြဲတမ်းတရားခုံ၊ တရားသူကြီးဟူ၍ မရှိပေ။ တောင်ပေါ်ဒေသနေ စကောကရင်အနွယ်စုတွင် ရပ်ရွာအကြီးအကဲ၊ နယ်အကြီးအကဲကို “စကော်” ဟုခေါ်ကြသည်။ အမှုအခင်းဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ရွာသူကြီး “စကော်” ကဦးဆောင်ကာ ရှေးထုံးစံလေ့များကို ကောင်းစွာသိကျွမ်းသူ၊ ရှေ့မိနောက်မိ သက်ကြီးရွယ်အို ပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သောခုံသမာဓိ ဖွဲ့စည်းပြီးတရားစစ်ဆေးကြသည်။

တောင်ပေါ်မြေပြန့်ဒေသများ၌ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုရသည့် ကရင်လူမျိုးတို့သည် ရိုးသားအေးဆေးသူများဖြစ်သဖြင့် ရှုပ်ထွေးမြားမြောင်သော ပြစ်မှုများများစွာ ပေါ်ပေါက်ခြင်းမရှိပေ။ မလွဲသာမရှောင်သာ ပြဿနာတစ်ခုခု ပေါ်ပေါက်လာပါက ရပ်ရွာအကြီးအကဲများထံတွင် အဆုံးအဖြတ်ခံယူလေ့ရှိသည်။ ခုံရုံးဟူ၍ သီးသန့်နေရာသတ်မှတ်ခြင်းမရှိပဲ အဆင်သင့်သည့်နေရာသို့ ခေါ်ယူစစ်ဆေးကြားနာကြသည်။ များသောအားဖြင့် ရွာအကြီးအကဲ အိမ်ရှေ့ခန်းတွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ အမှုစစ်ဆေးဆုံးဖြတ်လျှင် တရားနိုင်သူက ခုံရုံးကို ကွမ်းဖိုးပေးရရိုးထုံးစံရှိသည်။ ကွမ်းဖိုးပေးရသည့် ဓလေ့မှာ မြေပြန့်ပိုးကရင် ကျေးရွာများ၌သာ တွေ့ရလေသည်။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ တရားစစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ပုံမှာ ဓလေ့ထုံးစံမှာ တရားလို တရားခံ အပြန်အလှန် သက်သေထူ၍ စွပ်စွဲချေပသော ငြင်းခုံခြင်းမျိုးထက် ခုံသမာဓိအဖွဲ့ဝင် လူကြီးများက ကြားဝင်လျက် ကြီးသောအမှုငယ်အောင်၊ ငယ်သောအမှုပျောက်အောင် ဖြန်ဖြေစစ်စပ်ပေး၍ နောက်ဆုံးနစ်နာသူအား ကျူးလွန်မိသူက အလျော်ပေးစေခြင်း၊ ကန်တော့စေခြင်းဖြင့် ကျေအေးစေသော ဓလေ့ထုံးစံဖြစ်ပေသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားရေးတာဝန်များကို ခွဲခြားထားလေ့မရှိချေ။ တာဝန်နှစ်ရပ် စလုံးကို ရွာအကြီးအကဲကပင် ဆောင်ရွက်သည်။ တဖန်တရားစီရင်ရာတွင် ရာဇဝတ်မှု (ပြစ်မှု) နှင့် တရားမမှု ခွဲခြားခြင်းမရှိပေ။ တရားစစ်ဆေးဆုံးဖြတ် ရာတွင် တရားလို တရားခံ အပြန်အလှန်သက်သေထူ၍ စွပ်စွဲငြင်းဆိုခြင်းမျိုး မဟုတ်ပဲ လူကြီးများ ကြားဝင်ဖျန်ဖြေစေ့စပ်ပေးသောနည်းဖြစ်သည်။ တရား စီရင်ရာတွင် ဓလေ့ထုံးစံများကိုမှီ၍ ဆုံးဖြတ်သည်။

ရာဇဝတ်မှု (ပြစ်မှု) ကို ကျူးလွန်သောလူသတ်မှုကိုပင်လျှင် လျော်ကြေးပေး၍ ကျေအေးစသော စနစ်ဖြစ်သည်။ သေစားသေစေဟူသော ပြစ်ဒဏ်ချမှတ် လေ့မ ရှိချေ။ အမြင့်ဆုံးအပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှာ ရွာနှင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ခိုက်ရန်ဒေါသ ဖြစ်ယင်းခြေလက်လွန်ပြီး သေခြင်းကိုလျော်ကြေးပေး၍ ကျေအေးစေသော်လည်း လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုကိုမူ ပြန်လည်လက်စားချေခြင်းပြုသည်။ အသတ်ခံရသူ၏ မိသားစုများနှင့် ဆွေမျိုးများက လူသတ်သမားနှင့် ယင်းတို့မိသားစုကို မိမိတို့၏ မျိုးနွယ်ရန်သူဟု သတ်မှတ်၍ လက်စားချေခြင်းကို ဓလေ့ထုံးစံများ ခွင့်ပြုသည့် အပြင် ကျေးရွာအကြီးအကဲများနှင့် ရပ်ရွာကပါ ဝိုင်းဝန်းအားပေးကူညီကြသည်။ အဆိပ်ခတ်သတ်ခြင်း၊ ပြုစားခြင်းများကို ရိုးရာဓလေ့ကလုံးဝခွင့်မပြုချေ။ အဆိပ် ရှိအပင်၊ အသီးအရွက်များ သိမ်းဆည်းထားသည်ကိုတွေ့လျှင် ဖောက်ပျက်ကျူး လွန်သူအား ရပ်ရွာသူအား ရပ်ရွာအကြီးအကဲ သတ်မှတ်သည့်ရက်အတိုင်း နေ ပူလှန်း၍ အပြစ်ပေးလေ့ရှိသည်။ ခိုးမှု၊ လိမ်မှု၊ ခိုက်ရန်ဒေါသဖြစ်မှု၊ မွေးမြူထား သော တိရစ္ဆာန်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဖြစ်ပွားသောအမှုအခင်းများတွင် လျော် ကြေး၊ အရှောင်ကြေးများ ပေးစေခြင်းဖြင့် ကျေအေးစေသည်။

ကျေးရွာတစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာ၊ တစ်ရွာသားနှင့်တစ်ရွာသား အမှုအခင်း ဖြစ်ပွားပါက ထိုနှစ်ရွာမှ လူကြီးများစုဝေး၍ ဖျန်ဖြေပေးသည်။ သက်ဆိုင်ရာတို့ကလည်း လိုက် နာကြရသည်။ ထိုသို့ဖျန်ဖြေပေးခြင်းကို မနာခံလျှင် ရွာတွင်ဆက်လက် နေထိုင် ခွင့်မရပဲ ရွာမှထွက်ခွာသွားရသည်။

ကရင့်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

မလွတ်လပ်သူများ ကျူးလွန်မှားယွင်းခဲ့လျှင် ရွာခေါင်းဆောင်အား ကြက်ဖနီတစ်ကောင်နှင့် အရက်တစ်ပုလင်းပေး၍ ကန်တော့ရ၏။ ဒေသအလိုက်ကန်တော့သော ပစ္စည်းကွဲပြားမှုရှိသည်။ ထိုသို့ပြစ်မှုကျူးလွန်သူနှစ်ဦးသည် မိမိတို့၏ တရားဝင်ကာမပိုင်များက တောင်းဆိုသည့်အရှောင်ကြေး (လျော်ကြေး) ကိုလည်း ပေးဆောင်ရသည်။ ရွာစောင့်နတ်အား ကျွဲတစ်ကောင်ဖြင့် ပူဇော်ပသရသည်။ စကောကရင်ဘာသာဖြင့် “အော်ပနာ” ဟုခေါ်သည်။ ရပ်ရွာအေးချမ်းအောင် ကျွဲစားခြင်း ဓလေ့တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းဓလေ့သည် ရွာကိုဆေးကြောခြင်း သို့မဟုတ် ရွာကိုသန့်စင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အပျိုလူပျိုများ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းမပြုမီ ကျူးလွန်လျှင်လည်း အလားတူ လျော်ကြေးပေးဆောင်ရသည်။ အပျိုလူပျိုလက်ထပ်ထိမ်းမြားရန် ရက်သတ်မှတ်သည့် နေ့မှစ၍ တစ်စိမ်းအိမ်ပေါ်သို့ တက်မိက အိမ်ကိုအရှောင်ပေးရသည်။

အိမ်ထောင်ရှိယောက်ျားများနှင့် အပျိုမိန်းမကလေးတို့ ပြစ်မှားမိခဲ့သော်ယောက်ျားက မိန်းမပျိုအား လျော်ကြေးငွေပေးဆောင်ရသည်။ ယောက်ျားလူပျိုနှင့် အမျိုးသမီးအိမ်ထောင်သည်တို့ မှားယွင်းကျူးလွန်မိလျှင် မှားယွင်းသူ အမျိုးသမီး၏ ကာမပိုင်လင်ယောက်ျားအား ကျူးလွန်သူယောက်ျားပျိုက လျော်ကြေးပေးရမည်။

မုဆိုးဖိုမ၊ တခုလပ်ဖိုမ အချင်းချင်းကျူးလွန်မိလျှင် ဝက်ထိုး၍ အပျိုလူပျိုများကဲ့သို့ မင်္ဂလာဆောင်ယူရသည်။ ဝက်ထိုးခြင်းဆိုသည် ဝက်ကိုလုံ သို့မဟုတ် ဆူးချွန်ဖြင့်ထိုး၍ စီးကျလာသော သွေးဖြင့်ကျူးလွန်ခဲ့သောအပြစ်ကို ဆေးကြောလိုက်ခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုရသော် မိမိတို့ပြုခဲ့သော အပြစ်များကို ဝက်သို့ပုံချလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါဝက်ကို ရွာဦးမှနေ၍ ရွာတွင်းသို့ ဖြတ်သွားစဉ် လှံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါးချွန်ဖြင့်လည်းကောင်း ထိုးရ၏။ ရွာပြင်သို့ရောက်သော် ထိုဝက်ကိုသေအောင်ထိုးသတ်လိုက်ရသည်။ အချို့ဒေသများတွင် ထိုဝက်ကိုမစားပဲ ပစ်ထားလိုက်၏။ အချို့ဒေသ၌မူ စားကြသည်လည်းရှိသည်။

မောင်နှမချင်း၊ သားအမိ သားအဖချင်း မှားယွင်းသော် ထိုမှားယွင်းသူများအား အကြီးလေးဆုံးအပြစ်ဖြစ်သည့် ရွာနှင်ခြင်း အပြစ်ကိုပေးသည်။ တဝမ်းကွဲမောင် နှမချင်း၊ တူနှင့်အဒေါ်၊ ဦးလေးနှင့်တူမ အစရှိသည့် သွေးသားတော်စပ်သူများ မှားယွင်းသော် စောင့်စည်းအပ်သော လူ့စည်းကမ်း၊ လူ့ကျင့်ဝတ်ကို ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်သူ၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏ အကျင့်ကိုကျင့်သူ (လောင်ထိုးလောင်ထို) ဟု ကရင် လူမျိုးတို့ စွဲမြဲစွာလက်ခံထားကြ၏။ မှားယွင်းသူနှစ်ဦးအား ရေမှုတ်ကိုက်ပြီး အိမ် ပေါ်မှ လေးဖက်ထောက်ဆင်းရ၏။ လှေကားရင်းတွင် ခွေးစားခွက်တစ်ခု ထားရှိ၍ ခွေးစားခွက်တွင် ခွေးကဲ့သို့ လေးဖက်ထောက် စတိစားရ၏။ ထိုသို့ စားခြင်းကို “အောင်းလောင်ထိုးခလိုဖန်” ဟုခေါ်သည်။ ရွာနှင်ရာတွင်လည်း ရေမှုတ်ကိုက်ပြီး ခွေးကဲ့သို့ လေးဖက်ထောက်၍ ရွာမှထွက်စေသည်။ ရာသက်ပန်နှင်ခြင်းကား မဟုတ်ပေ။ ဒေသအလိုက်အချို့ကသုံးလ၊ ခြောက်လ၊ တစ်နှစ် စသည်ဖြင့်သတ် မှတ်ကြလေသည်။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း။ ။ အပျိုလူပျိုဘဝတွင် ကရင်လူမျိုးများအဖို့ အပျော် ဆုံးဘဝဟုဆိုရပေမည်။ မိဘရှင်များက သားပျိုသမီးပျိုများကို အတော်အတာ လွတ်လပ်ခွင့်ပေးထားသည်။ မိမိတို့အိမ်ထောင်ဘက်ကို လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ် နိုင်သည်။ ဩပွဲသည် ချစ်သူရွေးပွဲ၊ မိတ်ဖွဲ့ပွဲပင်ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်ခွင့်ရှိသော် လည်း ရိုးရာယုံကြည်မှု အားကောင်းသဖြင့် လက်မထပ်မီကျူးလွန်မှုများကို ရိုးရာဓလေ့က ကြပ်တည်းစွာ တားမြစ်ထားသည်။

ကရင်လူမျိုးတွင် ဆွေမျိုးအုပ်စုစွဲပြင်းထန်၏။ အချင်းချင်းလည်းအုပ်စုအလိုက် သီးခြားနေပြီး၊ အုပ်စုချင်းမတူ သူနှင့်လက်ထပ်ခြင်းပြုခဲသည်။ ကရင်လူမျိုး အချင်းချင်းပင် ဖြစ်လင့်ကစားအုပ်စုစွဲ၊ မျိုးရိုးစွဲများရှိ၏။ အိမ်ထောင်ရေးကိစ္စတွင် အထူးဂရုစိုက်လေ့ရှိသည်။ ကရင်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အိမ်ထောင်ပြုကြတော့ မည်ဆိုလျှင် အပျို သို့မဟုတ် လူပျို၏မျိုးရိုးကို အဓိကထားကြပေရာ မိမိတို့ ရှောင်ရှားရမည့် မျိုးရိုးဖြစ်က မိဘရှင် များကိုယ်တိုင် သားသမီးများအား လက်

ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြဟ္မစရိတ်ထုံးများ

ထပ်ခြင်းမှ ရှောင်ရှားရန် တားလေ့ရှိသည်။ ရှောင်ရှားကြသောမျိုးရိုးများမှာ ပုံစံအားဖြင့် ကိုယ်ရေပြားရောဂါ မျိုးရိုးရှိသူများ၊ အဆုတ်ရောဂါ၊ ပန်းနာရောဂါ မျိုးရိုးရှိသူများအစရှိသည့် အလားတူရောဂါရှိသူ မျိုးရိုးများကို ရှောင်ရှားကြ၏။ လူဆိုး၊ လူမိုက်၊ လူပျင်း၊ လူပါး၊ အရူး၊ ဆွံ့အ အစ ရှိသည့်မျိုးရိုးရှိသူများကိုလည်း ရှောင်ရှားကြသည်။

အထူးသဖြင့် ကျိန်စာသင့်သူမျိုးရိုးကို အထူးအလည်ရှောင်ရှားကြသည်။ ကျိန်စာ သင့်သူ၊ ကျမ်းစူးသူတို့သည် ဆွေစဉ်မျိုးဆက် ခုနစ်ဆက်တိုင်အောင် တိုက်ရိုက် အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း ဇနီးပင် ကိုယ် ၏ ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်၏ဆင်းရဲခြင်းကို ခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း အကြွင်းမဲ့ယုံကြည် ထားကြသည်။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းတွင် ရိုးရာဓလေ့ကို အထူးအလေးပေးဆောင်ရွက်ကြ သည်။ အချို့ဒေသများတွင် ရိုးရာနတ်ကွန်းသို့ လည်းကောင်း၊ ဘိုးဘွားတို့ ကိုး ကွယ်ခဲ့သော ညောင်ပင်ကြီးသို့လည်းကောင်း သွားရောက်ကာ ပြုဖွယ်ရာများ ကို ဆောင်ရွက်ပြီးမှသာလျှင် အကြင်လင်မယားဘဝသို့ ရောက်ရှိသွားမည်ဖြစ် သည်။ သို့သော် အချို့တောင်ပေါ်ဒေသများ၌ နေထိုင်ကြသော ကရင်လူမျိုးများ မှာ ရိုးရာနတ်မပါပဲ ဘာသာရေးမဖက် လူမှုရေးသက်သက်ဖြင့် ထုံးတမ်းဓလေ့အရ လက်ထပ်ထိမ်းမြားကြသည်လည်း ရှိ၏။

အခန်းမအပ်မချင်း လက်ထပ်ခြင်းသည် တရားမဝင်ပေ။ အကြင်လင်မယား မြောက်ရန်အတွက် ရိုးရာဓလေ့အရ ဆောင်ကြဉ်းပြီးမှသာလျှင် လူသိရှင်ကြားဖြစ် ရန် လိုအပ်သည်။ ကရင်လူနေမှုအဖွဲ့ အစည်းတွင် ရပ်ရွာ၌ လူပျိုနှင့်အပျိုနှစ်ဦး သည် ရိုးရာဓလေ့အတိုင်း လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းမပြုပဲ ပေါင်းသင်းနေထိုင်လျှင် လင်မယားအရာမမြောက်ပေ။ ထိုသို့ ပေါင်းသင်းခြင်းသည် လူ့ကျင့်ဝတ်ကို ဥပေက္ခာပြုရာ ရောက်သဖြင့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းက လက်မခံချေ။ ရွာကိုခိုက်

တတ်သည်။ ရွာထဲကျားဝင်၍ လူကိုဆွဲတတ်သည် စသည့်ယုံကြည်ချက်များ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်ရွာအကြီးအကဲများက ထိုသူနှစ်ဦးကိုခေါ်ယူ၍ ရွာနှင့်သော အပြစ်ကိုသာ ပေးလေ့ရှိသည်။

တောင်ပေါ်ဒေသနေ အချို့စကောကရင်များသည် သမီးအပျိုဘော်ဝင်သော အချိန်မှ စတင်၍သော်လည်းကောင်း၊ “စော်တလိုပါ” ခေါ် အောင်သွယ်လူကြီး က ဦးဆောင်၍ တောင်းရမ်းစေ့စပ်ပြီးသော အချိန်မှစတင်၍သော်လည်းကောင်း ထိုမိန်းကလေးသည် “ထော့ခွေကလဲ” ခေါ်သီးသန့် ဝက်တစ်ကောင်ကို မွေး ထားရသည်။ “ထော့ခွေကလဲ” ကို မွေးထားပြီးဖြစ်သောအပျိုသည် အခြား လူပျိုများက ချစ်ရေးဆိုရရိုးထုံးစံမရှိတော့ချေ။ သီးသန့်ဝက်တစ်ကောင်ကို မွေး ထားပြီးဖြစ်သဖြင့် ထိုအပျိုသည် ချစ်သူ (ဝါ) စေ့စပ်ထားပြီးသူ ရှိကြောင်း လူပျို များက သိရှိထားကြမည်သာဖြစ်သည်။

“ထော့ခွေကလဲ” ကိုအရောင်းအဝယ်မပြုလုပ်ရပေ။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားသော နေ့တွင် အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ပြီးမွေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ စေ့စပ်ထားသူလူပျို သေဆုံးသွားပါက ထိုဝက်ကိုရောင်းစား၊ သတ်စားခြင်းမပြုရပဲ အို၍သေသည် အထိထားရသည်။ ဝက်သေသွားသော်လည်း မစားပဲမြှုပ်လိုက်ကြ၏။ အပျိုဘဝ တွင် သင်တိုင်းရှည်အဖြူကို ဝတ်ဆင်ရသကဲ့သို့ အိမ်ထောင်မပြုပဲ အပျိုကြီးဘဝ ဖြင့် ဆက်လက်နေသွားပါက အသက်ကြီးသည်အထိ သင်တိုင်းရှည်အဖြူကို သာ ဝတ်ဆင်ရမည်ဖြစ်သည်။

စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းရာ၌ “စော်တလိုပါ” ခေါ် အောင်သွယ်လူကြီးသည် အဓိက ဖြစ်၏။ “စော်တလိုပါ” သည် သမီးရှင်မိဘထံသို့ သွားရောက်စေ့စပ်ကြောင်း လမ်းရာတွင် လူပျိုကိုယ်တိုင်ကို ခေါ်မသွားရပဲ လူပျိုအရန်တစ်ယောက်ကိုသာ ခေါ်သွားရ၏။ ကာယကံရှင်ကိုယ်စား လူပျိုအရန်က အာမခံသဘောဖြင့် လိုက် ပါသွားရခြင်းဖြစ်သည်။ စေ့စပ်ပြီး၍ ကာယကံရှင်လူပျိုက ပျက်ကွက်လျှင် လူပျို

ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

အရန်က အစားထိုး၍ အပျို ကိုလက်ထပ်ရ၏။ သို့သော် ထိုကဲ့သို့ အဖြစ်မျိုး မရှိသလောက်နည်းပါးပြီး လူပျိုအရန်မှာလည်း အစားထိုး လက်ထပ်ယူရသော အဖြစ်မျိုး မရှိခဲ့ဘူးချေ။

“စော်တလိုပါ” သွားရောက်စေ့စပ်၍ သမီးရှင်ဘက်က သဘောတူညီမှုရရှိပြီ ဆိုလျှင် “အော်ဆော” ဟုခေါ်သော အသိအမှတ်ပြုပွဲစားခြင်း ပြုလုပ်ရသည်။ ကြက်ဖိုမနှစ်ကောင်ကို ချက်ပြုတ်စားသောက်ပြီး အရက်ခေါင်ရေများ တပျော်တပါးစားသောက်ကြရသည်။ “အော်ဆော” ခေါ်ပွဲစားခြင်းမလုပ်မီ ကန့်ကွက်သူရှိက ကန့်ကွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ “အော်ဆော” ပြီးသည့်နောက်တွင် သဘောတူစေ့စပ်ခဲ့ခြင်းကို မည်သူမျှကန့်ကွက်ခွင့် မရှိတော့ပေ။ ကန့်ကွက်ခြင်း သည်လည်း တရားမဝင်တော့ပေ။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန် နေ့ရက်ရောက်သော် သတို့သားနှင့်အပေါင်းအဖော်များ “ဖေါဝါး” တို့အား အောင်သွယ်လူကြီးဖြစ်သော “စော်တလိုပါ” ကဦးဆောင်၍ သတို့သမီးနှင့် အပေါင်းအဖော် “ဖေါသူး” အိမ်သို့ကဗျာလင်္ကာတေးသီးချင်း များသီဆိုပြီး တပျော်တပါး ပို့ဆောင်ကြသည်။ သတို့သမီးဘက်မှ အပေါင်းအဖော် “ဖေါဝါး” လာမည့်လမ်းမှအရက်၊ ခေါင်ရည်များဖြင့် စောင့်ကြိုညှော်ခံကာ ကဗျာ လင်္ကာတေးသီချင်းများ သီဆိုလျက် သတို့သမီးအိမ်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားကြ လေသည်။

သတို့သမီးအိမ်သို့ရောက်သော် လှေကားပေါ်တွင်သတို့သားတက်နေစဉ် သတို့သား၏ ဦးခေါင်းပေါ်သို့ ရေအပြည့်ထည့်ထားသောရေအိုး သို့မဟုတ် ဝါးကျည် တောက်ဖြင့် အသက်ကြီးသူတစ်ဦးက လောင်းချရသည်။ ထိုအခါ သတို့သား၏ အပေါင်းအဖော် “ဖေါဝါး” တို့က ထိုအိုး သို့မဟုတ် ဝါးကျည်တောက်ကို ကွဲသွားအောင် သို့မဟုတ် ကြေမှုသွားအောင် နင်းချေပစ်ရသည်။

သတို့သားသည် အိမ်ပေါ်သို့ရောက်သော် သတို့ သမီးကိုယ်တိုင် ကြိုတင်ရက် လုပ်ပေးထားသော အဝတ်အစားသစ်များကို ဝတ်ဆင်စေပြီးနောက် အုပ်ထိန်း သူလူကြီးက သတို့သားအား သတို့သမီးအခန်းတွင်းသို့ ပို့ပေးပြီး လူကြီးမိဘ များက ဆုံးမဩဝါဒပေးပြီးနောက် အကြင်လင်မယားဘဝသို့ ရောက်ရှိသွားလေ သည်။

လင်မယားကွာရှင်းခြင်း။

။ကရင်လူမျိုးတို့၏ အိမ်ထောင်ရေးစနစ် မှာ တလင်တမယားစနစ်ပင်ဖြစ်သည်။ လင်မယားကွာရှင်းလိုမှု အလွန်နည်း ပါးသည်။ တောင်ပေါ်ဒေသတွင် မရှိသလောက်ရှားသည်။ အချို့ဒေသများတွင် လင်ကွာမယားကွာမှုကို ကျေးရွာလူကြီးများက ကွာရှင်းခွင့်မပြုချေ။ တဘက် သတ်ကွာရှင်းလိုမှုများကိုလည်း ကျေးရွာလူကြီးများက အားမပေးကြချေ။

လင်မယားကွာရှင်းခြင်းသည် ကရင်လူနေမှုစနစ်တွင် မလိုအပ်သောကိစ္စဟု မှတ် ယူကြ၏။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် မလွဲမရှောင်သာ အခြေအနေမျိုးနှင့် ကြုံ ကြိုက်လာပါမှ ရပ်ရွာအကြီးအကဲများက ကွာရှင်းရေးကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပေး လေ့ရှိသည်။ လင်ကွာမယားကွာမှုများတွင် နှစ်ဦးနှစ်ဘက်စလုံး ကွာရှင်းလို ကြောင်း အကြိမ်ကြိမ်တင်ပြလာလျှင် ရပ်ရွာအကြီးအကဲများက ကွာရှင်းပေး သည်။

သို့သော် ရပ်ရွာအကြီးအကဲတို့သည် လင်မယားနှစ်ဦးအား ကွာရှင်းပေးခြင်း မှ ရှောင်ရှားကြသည်။ လင်မယားနှစ်ဦးအား ရွာအကြီးအကဲက ဖျောင်းဖျပြော ဆိုသော်လည်း မရသည့်အခါမျိုးတွင် ကွာရှင်းလိုသူလင်မယားအား မိမိတို့၏ နေအိမ်တွင်ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး တခန်းထဲတွင်အတူနေစေပြီး နေ့စဉ် ထမင်းလက် ဆုံစားစေ၏။ ခုနစ်ရက်မြောက်သော် ကွာရှင်းလိုကြသေးလျှင် ရွာအကြီးအကဲတို့ က လူသိရှင်ကြား ကွာရှင်းပေးသည်။

ထိုသို့ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်စလုံး သဘောတူကွာရှင်းပေးပြီးဖြစ်ပါက ပစ္စည်းများကို အမျိုးအမည် အတန်းအစားခွဲခြားခြင်းမရှိပဲ စုပေါင်း၍ အညီအမျှခွဲဝေပေးသည်။ အိမ်ထောင်ပစ္စည်းများကို ခန်းဝင်ပစ္စည်းနှစ်ပါးစုံ၊ လက်ထက်ပွား၊ ပါရင်းစသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြီး ယူသင့်သူအား ယူစေသည့်သဘောမျိုးမရှိချေ။ သားငယ် သမီးငယ်များကို မိခင်နှင့်လိုက်ပါစေ၍ သားကြီးသမီးကြီးများကို ဆန္ဒအလျောက် ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ပြုသည်။

လင်ဖြစ်သူသည် မယားအား ကွာရှင်းလိုလျှင် အောက်ပါပြစ်မှုများကို ကျူးလွန် ကြောင်း သက်သေပြရသည်။

- (၁) မယားဖြစ်သူသည် စုန်း (တာနား) ဖြစ်သည်ဟု သံသယရှိခြင်း။
- (၂) မယားဖြစ်သူသည် အကျင့်စာရိတ္တမကောင်းခြင်း။
- (၃) မယားဖြစ်သူသည် တစ်ပါးသူနှင့်ကျူးလွန်ခြင်း။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ ထုံးတမ်းစလေ့အရ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စုန်း (တာနား) ဖြစ်သည်ဟု ရပ်ရွာကစွပ်စွဲလာလျှင် ထိုသူကို ရွာရှိလူအများကကြောက်ရွံ့ကြ ပြီး ရွာတွင်ဆက်လက်မထားလိုကြပေ။ လင်ယောက်ျားကပါ ကြောက်ရွံ့လာ၍ ဆက်လက်ပေါင်းသင်းခြင်းမပြုလိုလျှင် ကျေးရွာအကြီးအကဲထံတွင် ကွာရှင်းရေး ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပေးပါရန် ခွင့်တောင်းနိုင်သည်။ ရပ်ရွာအကြီးအကဲများက လည်း ထိုယောက်ျား၏ဆန္ဒကို ဖြည့်ဆည်းပေးကြသည်။

မယားဖြစ်သူသည် သူတစ်ပါး၏ပစ္စည်း ငှားရမ်းပြီးနောက် ပြန်မပေးခြင်း၊ သူတစ်ပါးပစ္စည်းကိုခိုးယူခြင်း၊ အိမ်မှုကိစ္စတာဝန်ဝတ္တရားများ မကျေပွန်ပဲ ပျင်းရိ နေတတ်ခြင်းတို့ကို ယောက်ျားဖြစ်သူက အတန်တန်ဆုံးမသွန်သင်ပါသော် လည်း ထိုမိန်းမသည် မိမိစာရိတ္တကိုမပြင်ခြင်းကြောင့် လင်ဖြစ်သူက ကဲ့ရဲ့ပြော ဆိုခြင်းမှ ကင်းလွတ်ရန် ကျေးရွာအကြီးအကဲထံသို့ တင်ပြ၍ ကွာရှင်းနိုင်သည်။

မလွတ်လပ်သူချင်း ဖေါက်ပြားကျူးလွန်ပါက ကြီးလေးသောအပြစ်ကို ပေးလေ့ရှိသည်။ ရွာကိုလျော်ကြေးပေးရသည်။ လင်ရှိမိန်းမက ယောက်ျားလူပျိုနှင့် ကျူးလွန်လျှင် ရပ်ရွာလူကြီးများသည် ဖေါက်ပြားသူမိန်းမ၏ လင်ယောက်ျားက မိမိမယားနှင့် ဆက်လက်ပေါင်းသင်းလိုသည့် ဆန္ဒရှိမရှိ ကျူးလွန်သူလူပျိုကိုပါ ခေါ်တွေ့စစ်ဆေးမေးမြန်းလေ့ရှိသည်။ လင်ယောက်ျားက မိမိမယားနှင့် ပေါင်းသင်းလိုပါက ပြစ်မှုကျူးလွန်သူလူပျိုအား အပြစ်ဒဏ်ပေးလေ့ရှိသည်။ အကယ်၍ လင်ယောက်ျားက မိမိမယားကို ကွာရှင်းလိုကြောင်း ပြောပါက ကွာရှင်းခွင့်ပေးမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယောက်ျားဖြစ်သူသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သောဇနီးနှင့် အတူအိပ်လျှင်ကား ခွင့်လွတ်သည်ဟု ယူဆပြီး ကွာရှင်းခွင့်ပေးမည်မဟုတ်ချေ။

မယားဖြစ်သူသည် မိမိလင်နှင့်ကွာရှင်းလိုသော်လည်း ၎င်းအနေဖြင့် ကွာရှင်းနိုင်သော အခွင့်အရေးနည်းပါးသည်။ သို့သော် စိတ်၏ချမ်းသာခြင်း၊ ကိုယ်၏ချမ်းသာခြင်းမရှိပဲ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ စိတ်၏ဆင်းရဲခြင်း၊ ကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခကို ခံစားနေရကြောင်း ရပ်ရွာအကြီးအကဲများက သိရှိမှသာလျှင် ကွာရှင်းခြင်းပေးမည်ဖြစ်၏။ ယောက်ျားဖြစ်သူသည် အခြားမိန်းမနှင့် ထပ်ခါတလဲလဲ ဖေါက်ပြားပြီး အိမ်ထောင်၏ စီးပွားရေးကို ထိခိုက်စေလျှင် သို့မဟုတ် မယားကို ညှဉ်းဆဲလျှင် မယားဖြစ်သူက ကွာရှင်းခွင့်တောင်းနိုင်သည်။

လင်မယားကွာရှင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ နှစ်ဘက်စလုံး ကွာရှင်းလိုကြောင်း အကြိမ်ကြိမ်တင်ပြလာပါက ကျေးရွာအကြီးအကဲများက ကွာရှင်းပေးသည်လည်းရှိသည်။ ပစ္စည်းများကိုနှစ်ဦးနှစ်ဘက် ကျေနပ်အောင် ခွဲဝေပေးရသည်။ လင်ဖြစ်သူက အခြားမိန်းမတစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ကျသွားလျှင် လင်ဖြစ်သူသည် အိမ်ထောင်ဟောင်းမှ ပစ္စည်းများကို လုံးဝမရတော့ပဲ မိန်းမကသာလျှင် အားလုံးပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသည်။

သားသမီးမွေးစားခြင်း။ ။ကရင်လူမျိုးများသည် သားသမီးကို မွေးစားနိုင်သည်။ မွေးစားသားသမီးများကို အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းမရှိပဲ သားရင်းသမီးရင်းကဲ့သို့ပင် သဘောထား၍ အမွေခွဲဝေပေးရသည်။

မွေးစားခြင်းမြောက်စေရန် စာချုပ်စာတန်းများဖြင့် ချုပ်ဆိုရန်မလိုအပ်ပေ။ မွေးစားကြောင်း လူသိရှင်ကြားဖြစ်လျှင် လုံလောက်သည်။ မွေးစားမိဘ၏ ပစ္စည်းများကို အမွေခွဲဝေပေးရာတွင် မွေးစားသူမိဘသည် သေတမ်းစာသဘောဖြင့် မိမိတို့မသေမီ ကြွင်းကျန်ရစ်သည့် မိမိတို့ ပိုင်ပစ္စည်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆန္ဒပေးသွားနိုင်သည်။ သေဆုံးသူ၏ ကျေးဇူးခံများကိုလည်း ခွဲဝေပေးလေ့ရှိကြသည်။

အိမ်ထောင်စုတစ်ခုမှ မွေးဖွားလာသော သားသမီးများသည် မိဘဖြစ်သူက ဆင်းရဲသည်ဖြစ်စေ၊ ချမ်းသာသည်ဖြစ်စေ ဥမကွဲသိုက်မပျက် နေထိုင်လေ့ရှိသည်။ မိဘက ဆင်းရဲနေစေကာမူ သားသမီးတို့အား တစ်စိမ်းလက်သို့ မွေးစားရန် ပေးလေ့မရှိပေ။ သို့သော် တစ်စိမ်းဖုန်းမောင်နှံ၌ သားသမီးမထွန်းကား၍ အမွေစားအမွေခံ မွေးစားခြင်းအတွက် ဆင်းရဲသူမိဘရှင်က မိမိတို့ သားသမီးကို မွေးစားရန် ခွင့်ပြုသည်လည်းရှိ၏။

ဆင်းရဲသောမိဘများက သားသမီးများကို သွေးသားတော်စပ်သူ ဆွေမျိုးများထံ သွားရောက်နေထိုင်စေပြီး ကူညီလုပ်ကိုင်စေလေ့ရှိသည်။ မွေးစားသော သဘောဖြင့် သွားရောက်နေထိုင်စေခြင်းကား မဟုတ်ပေ။

သားသမီးမထွန်းကားသဖြင့် နီးစပ်ရာသွေးသား တော်စပ်သူတူ၊ တူမ အစရှိသည်တို့ကို မွေးစားလေ့ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ မွေးစားခြင်းသည် လူသိရှင်ကြား အမွေစားအမွေခံ မွေးစားခြင်းဖြစ်ပြီး မွေးစားခြင်းမြောက်ရန် စာချုပ်စာတန်း ချုပ်ဆိုရန်မလိုပေ။ မွေးစားသူဦးလေး အင်္ဂါသေဆုံးသော် သေတမ်းစာသဘော

ဖြင့် မွေးစားခံရသူတူ၊ တူမအား အမွေပစ္စည်းအားလုံးကို မသေမီအချိန်က လူသိရှင်ကြားနှုတ်ဖြင့် ဆန္ဒပေးသွားနိုင်သည်။ သေဆုံးသူ၏ သဘောဆန္ဒကို သိရပါက ရပ်ရွာလူကြီးများသည် တိတိကျကျ လိုက်လံဆောင်ရွက်ပေးတတ်ကြသည်။

ကရင်လူမျိုး လူနေမှုအဖွဲ့ အစည်းတွင် မိဘမဲ့ကလေးများကို မွေးစားလေ့မရှိပေ။ မိဘမဲ့ကလေးကိုမွေးစားလျှင် ထိုကလေးတို့ မိဘသေဆုံးသကဲ့သို့ မွေးစားသူ လင်မယားသည်လည်း ဓါတ်ကူး၍ သေဆုံးသွားနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်ရင်းစွဲရှိကြသည်။ မိဘမဲ့ကလေးဘဝသည် မျက်နှာငယ်ကြရရှာသည်။ မိဘမဲ့ကလေးနှင့် အိမ်ထောင်ပြုရန်ပင် ရှောင်ရှားကြသည်။ ထို့ကြောင့်မိဘမဲ့ကလေးကို တစ်စိမ်းက မွေးစားလေ့မရှိပဲ ဆွေမျိုးရင်းချာထဲမှ အဒေါ် သို့မဟုတ် ဦးလေးတို့က ခေါ်ယူ ကျွေးမွေးထားကြသည်။

မိဘသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးနေသဖြင့် သားသမီးများကိုတစ်စိမ်းက မွေးစားလျှင် အရွယ်မရောက်သေးသူဖြစ်က မိဘ၏ သဘောတူညီချက် လိုအပ်သည်။ အရွယ် ရောက်ပြီးဖြစ်က ကာယကံရှင်ဆန္ဒအလျောက်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ သားသမီး မွေးစားရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်အိမ်နားနီးချင်းနှင့် ရပ်ရွာအကြီးအကဲတို့က သိရှိ မည် ဆိုပါက မွေးစားခြင်း အရာမြောက်သည်။ စာချုပ်စာတမ်းဖြင့် ချုပ်ဆိုသော ဓလေ့ထုံးစံမရှိချေ။

ယေဘုယျအားဖြင့် ဖော်ပြရလျှင် မွေးစားခြင်း ၃ မျိုးရှိ၏။ အမွေဆက်ခံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ခံစားခွင့်ကွဲပြားမှုရှိသည်။

- (၁) မိဘနှစ်ပါးသေဆုံး၍ ဆွေမျိုးရင်းချာထဲမှ မွေးစားခြင်း
- (၂) သားသမီးမထွန်းကားသဖြင့် တူ၊ တူမကို မွေးစားခြင်း
- (၃) မိဘဆင်းရဲ၍ ဦးလေးအဒေါ်တို့က ခေါ်ယူ မွေးစားခြင်း

မိဘသေဆုံး၍ဆွေမျိုးရင်းချာထဲမှ မွေးစားခြင်းတွင် မွေးစားခြင်းခံရသူသည် မွေးစားသူထံမှ အမွေရယူပိုင်ခွင့် မရှိချေ။ သေဆုံးခဲ့သော မိမိ မိဘအမွေဆိုင်ထဲမှ အမွေကိုရယူရန်ဖြစ်၏။ မွေးစားသူ ဦးလေးအဒေါ်တို့သည် မွေးစားခံရသူ၏ မိဘအမွေဆိုင်ပစ္စည်းများကို ထိန်းသိမ်းထားခွင့်ရှိ၏။ ထိုအမွေဆိုင်ပစ္စည်းများ အပေါ် လုံ့လဝီရိယဖြင့် ပွားများအောင်ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ပါက ရရှိမည့်အကျိုး အမြတ်များကို မွေးစားသူက ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မွေးစားခံရသူ အရွယ်ရောက် သူ သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ပြုသော် ထိုအမွေဆိုင်အားလုံးကို မွေးစားသူက ထိန်း သိမ်းပိုင်ခွင့်မရှိတော့ပဲ မွေးစားခံရသူထံ အားလုံးလွှဲပြောင်းပေးရသည်။ အကယ် ၍မွေးစားခြင်း ခံရသူ အရွယ်မရောက်မီ သေဆုံးပါက ခွဲဝေရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မွေးစားသူ ဦးလေးအဒေါ်တို့က ဝေစုတစုအပြင် သီးသန့်အပိုဝေစုတစု ရပိုင် ခွင့်ရှိရဦးမည်ဖြစ်သည်။

ဦးလေးအဒေါ်တော်စပ်သူများ အိမ်ထောင်ကျ၍ သားသမီးမထွန်းကားသော အခါမျိုးတွင် နီးစပ်ရာတူ၊ တူမတစ်ဦးဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးဖြစ်စေ ခေါ်ယူမွေးစားခြင်းလည်း ရှိ၏။ ထိုသို့မွေးစားရာတွင် မွေးစားသူသေဆုံးပြီးနောက် မွေးစားခြင်းခံရသူ တူ သို့တူမက အမွေပစ္စည်းအားလုံး ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဤမွေးစားခြင်းမျိုးတွင် မွေး စားခြင်းခံရသူ၏ မိဘများအား မိဘအရာ၌သာ ထားရ၏။ မိရင်းဘရင်းသေဆုံး လျှင်လည်း အမွေရပိုင်ခွင့်ရှိ၏။ ပစ္စည်းများကို ကျန်ညီကိုမောင်နှမများ နည်း တူရပိုင်ခွင့်ရှိ၏။ ဦးလေးအဒေါ်က မွေးစားခြင်းကို ခံရသော်လည်း ကရင်လူမျိုး တို့၏ ရိုးရာဓလေ့တစ်ခုဖြစ်သော မိသားစုရိုးရာပူဇော်ပွဲ (နတ်စား) ပြုလုပ်လျှင် မိရင်းဘရင်းနှင့်အတူ ပြန်လာပါဝင်ပြုလုပ်ရသည်။ ဤမွေးစားခြင်းမျိုးသည် လူသိရှင်ကြား မွေးစားခြင်းဖြစ်သဖြင့် စာချုပ်စာတမ်းဖြင့် ချုပ်ဆိုလေ့မရှိချေ။

မိဘနှစ်ပါးဆင်းရဲလွန်းသဖြင့် မိမိ၏သားသမီးများကို ဆွေမျိုးတော်စပ်သူများ အား မွေးစားရန် အပိုင်ပေးသည်လည်းရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ မွေးစားရာတွင် မွေး စားခြင်းခံရသူက မရူးသွတ်ပဲ မွေးစားသူ၏လုပ်ငန်း ဆောင်တာအဝဝကို သား

အရင်း သမီးအရင်းနည်းတူ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သူဖြစ်ပါက အမွေကိစ္စတွင် ကိတ္တိမမွေးစားသားသမီးများ၏ ခံစားခွင့်ရှိသကဲ့သို့ အမွေများကိုသားရင်း သမီးရင်းနည်းတူ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ တခါတရံမွေးစားသားသမီးသည် သားရင်း သမီးရင်းထက် အားကိုးသမှု ပြုနိုင်သည့်အခါမျိုးတွင် အိမ်မှုကိစ္စနှင့်တကွ လုပ်ငန်း အားလုံးကို မွေးစားခြင်းခံရသူအား အပ်နှံတာဝန်ပေးသည်အထိ တွေ့ ရှိရသည်။ အမွေကိစ္စပင်လျှင် မွေးစားမိဘမရှိသည့်နောက်တွင် မွေးစားသားသမီးက အမွေ ခွဲဝေပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အချို့အားဖြင့် ကရင်လူမျိုးတို့သည် သားသမီးမွေးဖွားခြင်းနည်းပါး၍ မိသားစုတခုတွင် မိဘနှစ်ပါးသေဆုံးက အစ်ကိုအစ်မဖြစ်သူသည် ညီငယ် ညီမငယ်များကို ဆက်လက်တာဝန်ယူလေ့ရှိသည်။ တခါတရံ သားသမီးများအရွယ်မရောက်မီ မိဘနှစ်ပါးသေဆုံးလျှင် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူက ခေါ်မွေးစားယူလေ့ရှိကြသည်။ အရွယ်ကြီးငယ်မရွေး မွေးစားနိုင်သည်။

အမွေဆက်ခံခြင်း။ ။ မိခင်နှင့်ဖခင်တန်းတူ အိမ်ထောင်၏တာဝန်နှင့် ဝတ္တရားများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ဖခင်သေဆုံးလျှင် မိခင်မုဆိုးမသည် အမွေကိစ္စအားလုံးကို ဆက်လက်ဦးစီးလုပ်ကိုင်ရ၏။ မိဘနှစ်ပါး မသေဆုံးမီ သားသမီးများအား အမွေပစ္စည်းများကို ကြိုတင်ခွဲဝေ ရာထားသည်လည်းရှိ၏။ မိဘနှစ်ပါး သေဆုံးပြီးနောက် ကြိုတင်ခွဲဝေရာထားသည့်အတိုင်း အတည်ဖြစ်၏။ သို့သော် မိဘနှစ်ဦးစလုံးဖြစ်စေ၊ တစ်ဦးဦးကဖြစ်စေ အသက်ရှင်လျက်ရှိနေစဉ် အတွင်းသားသမီးတို့ အမွေတောင်းခံလေ့မရှိချေ။

ဖခင်ဦးစွာသေဆုံးက မိခင်ကအမွေအားလုံးကို ပိုင်ဆိုင်၏။ ထို့နောက် မိခင်နာမကျန်းဖြစ်၍သေမည် ဟု၎င်းကသိနေလျှင် မိခင်သည် သားသမီးအားလုံးကို ခေါ်၍ အမွေကိစ္စကို ဆွေးနွေးပြီး အညီအမျှဝေပေးလေ့ရှိသည်။ အကယ်၍ မိခင်က သတိမေ့မြောနေလျှင် ကျန်ရစ်သူမောင်နှမထဲမှ အစ်ကိုအကြီးဆုံး

ကရင်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

သို့မဟုတ် အစ်မအကြီးဆုံးက (မရူးသွတ်လျှင်) တာဝန်ယူ၍ အမွေခွဲဝေပေးရသည်။ ကျေနပ်မှုမရှိပါက ရပ်ရွာအကြီးအကဲများနှင့် ဆွေးနွေးပြီး အမွေခွဲဝေပေးလေ့ရှိသည်။

မိခင်မုဆိုးမ သို့မဟုတ် ဖခင်မုဆိုးဖိုက အိမ်ထောင်သစ်ပြုလျှင် အိမ်ထောင်ဟောင်း၏ ပစ္စည်းများကို သားသမီးများအား ခွဲဝေပေးရမည်ဖြစ်သော်လည်း မည်ရွှေ့မည်မျှ ခွဲဝေပေးရမည်ဟု အတိအကျသတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပေ။ မခွဲဝေလို၍ဖြစ်စေ၊ သားသမီးများငယ်ရွယ်သေးလျှင်ဖြစ်စေ အိမ်ထောင်သစ်နှင့် စီးပွားတူတွဲဖက်နေထိုင်နိုင်သည်။ နောက်အိမ်ထောင်မှရရှိလာသော သားသမီးတို့သည် အိမ်ထောင်ဟောင်းမှ အမွေပစ္စည်းများနှင့် လုံးဝမပတ်သက်ပဲ အိမ်ထောင်သစ်မှထူထောင်၍ ဖြစ်လာသောစီးပွား (လက်ထက်ပွား) များကိုသာ အမွေအဖြစ် ခံစားခွင့်ရှိသည်။

အမွေခွဲရာတွင်သားနှင့်သမီးကို ခွဲခြား၍ အမွေခွဲဝေပေးလေ့ရှိသည်။ ဖာပွန်နယ်ရှိ စကောကရင်အမျိုးသားများသည် အမွေခွဲဝေရာတွင် သားများအား ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကိုပေး၍ သမီးများအား မရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကိုပေးလေ့ရှိ၏။ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းဟူသည်မှာ ကျွဲ၊ နွား၊ ဆင် စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ မရွှေ့ မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်း ဟူသည်မှာ လယ်မြေ၊ ကွမ်းသီးခြံ၊ အုန်းခြံစသည်တို့ဖြစ်၏။ သို့သော်မြေပြန့် ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော ကရင်လူမျိုးအချို့ကသားများသည်ကာယခွန်အား ရှိသူများဖြစ်သည့်ပြင် မိမိတို့ ရရှိသောမိန်းမကို လုပ်ကျွေးရမည်ဖြစ်သဖြင့် လယ်မြေ၊ ကျွဲ၊ နွားများကို အမွေပေးကြသည်လည်းရှိသည်။ သမီးများသည် လင်၏ လုပ်ကျွေးခြင်းကို ခံကြရမည့်သူဟူ၍ လယ်မြေ၊ ကျွဲ၊ နွားများကိုမပေးပဲ ဥယျာဉ်ခြံမြေများကိုသာ ပေးလေ့ရှိသည်။ ကြေးငွေနှင့် အတွင်းပစ္စည်းများကို ညီတူညီမျှ ခွဲဝေပေးလေသည်။

အမွေဆက်ခံမည့် သားရင်းသမီးရင်းများ မရှိလျှင် နီးစပ်ရာဆွေမျိုးများက ဆက်ခံနိုင်သည်။ ဆက်ခံမည့်သူ မရှိလျှင် ရွာသူကြီးများက သိမ်းဆည်း၍ ရပ်ရွာအကျိုးအတွက်အသုံးပြုသည်။ အမွေပစ္စည်းကို ဆက်ခံမည့် သူဆွေမျိုးမရှိသူများ မကြားဘူးသလောက် နည်းပါးလှပေသည်။

အကြီးဆုံးနှင့်အငယ်ဆုံးသားသမီးသည် အမွေခွဲဝေခြင်းတွင် အထူးအရေးပါလှသည်။ မိဘများသေဆုံးပြီးနောက် အစ်ကိုအစ်မအကြီးဆုံးဖြစ်သူ၏ ခွဲဝေပေးခြင်းတွင် ကျန်အလယ်မောင်နှမများက လက်မခံလျှင် အငယ်ဆုံးဖြစ်သူက အစ်ကိုအစ်မအကြီးဆုံး၏ ခွဲဝေဆုံးဖြတ်ပေးခြင်းအပေါ် ပြင်ဆင်ခွဲဝေပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အငယ်ဆုံး၏ပြင်ဆင်ခွဲဝေသည့်အတိုင်း ကျန်မောင်နှမအားလုံးက သဘောတူကြမည်ချည်းသာဖြစ်သည်။ တခါတရံမောင်နှမချင်း သဘောကွဲလွဲမှုရှိသည့် အခါမျိုးတွင် သက်ဆိုင်ရာ ဦးကြီး၊ ဦးလေး၊ အဒေါ်တို့ နှင့်တကွ ရပ်ရွာအကြီးအကဲတို့၏ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း အမွေကိုရယူကြရသည်လည်းရှိ၏။ ထိုသို့ အမွေခွဲဝေရာတွင် ကတိစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခြင်း မရှိသော်လည်း တရားဝင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ဟု မှတ်ယူကြလေသည်။

အမွေပေးရာတွင် သားထွေး သမီးထွေးကို အခြားအကြီးမောင်နှမများထက်ပို၍ ပေးလေ့ရှိသည်။ သားထွေး သမီးထွေး အမွေပေးရာတွင် ပိုပေးခြင်း၌ ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပေးပုံပေးနည်း ကွဲပြားမှုရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရလေသည်။ ဒေသအများက သားထွေး သို့မဟုတ် သမီးထွေးကို မိဘနေအိမ်နှင့် အိမ်၏ခြံမြေကို တပေါင်းတည်းရရှိကြ၏။

အချို့သောဒေသများတွင် သမီးကိုသားထွေးထက် ဦးစားပေးကြောင်းတွေ့ ရှိရ၏။ သမီးထွေးဖြစ်က အိမ်ရောခြံပါ တစ်ပေါင်းတည်းရရှိမည်ဖြစ်သော်လည်း

ကရင့်သမိုင်းနှင့်ရိုးရာဗြတ်ထုံးများ

သားထွေးဖြစ်က အိမ်ကိုသာပေး၍ သားထွေးအထက် နို့ညှာမိန်းကလေးရှိက အိမ်၏ခြံမြေကို ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်သားထွေးအထက် နို့ညှာသည် မိန်းကလေးမဟုတ်ပဲ ယောက်ျားသာဖြစ်လျှင် သားထွေးကိုသာ အိမ်နှင့်ခြံမြေကို တစ်ပေါင်းတည်း ရရှိမည်ဖြစ်သည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ သားထွေးသမီးထွေးတို့သည် အိမ်နှင့်အိမ်၏ ခြံမြေကိုရရှိမည့်အပြင် ကျန်ဝေစုများကို အခြားညီအစ်ကို မောင်နှမများနည်းတူ အညီအမျှ ရရှိကြဦးမည်သာဖြစ်သည်။

လယ်မြေ၊ ဥယျာဉ်မြေ အမွေခွဲဝေရာတွင် ကြီးသူသည် မြောက်ဘက်အကွက်ကို ယူရပြီး ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် တောင်ဘက်သို့ တစ်ကွက်စီ ယူရသည်။ အထွေးဆုံးဖြစ်သူသည် တောင်ဘက်ဆုံးအကွက်ကို ရယူရမည်ဖြစ်သည်။ ငယ်သူကကြီးသူ၏ မြောက်ဘက်မြေနေရာကို မယူရပေ။ အိုးအိမ်တည်ဆောက်နေထိုင်လျှင်လည်း ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် မြောက်မှတောင်သို့ နေရာကိုယူ၍ တည်ဆောက်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ ငယ်သူကကြီးသူ၏ မြောက်ဘက်မြေကွက်တွင် အိမ်ဆောက်နေထိုင်ပါက ကြီးသူအားခိုက်သည်ဟူ၍ ယုံကြည်ရင်းစွဲရှိကြရလေသည်။

